Spolufinancováno Evropskou unií

Ministerstvo životního prostředí

Česká zemědělská univerzita v Praze

Jak obyvatelé vnímají Karlovarský kraj

Kvalitativní výzkum pro ČZU

chytrá krajina 2030+

Tomáš Soukup

Šmeralova 4
170 00 Praha – Bubeneč

IČ: 73534781
Tel: +420 739 358 697

E-mail: info@vyzkumysoukup.cz

www.vyzkumysoukup.cz

Březen 2026

Obsah

Obsah 2
ÚVODNÍ ČÁST 5
1. Cíl šetření 5
2. Předmět šetření 5
3. Metodologie 6
HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ VÝZKUMU 7
1. Pozitivní a negativní stránky života v regionu 7
1.1. Pozitiva 7
1.2. Negativa 7
2. Největší demografické riziko představuje odchod mladé generace 8
3. Problémem není slabý vztah k regionu, ale nedostatek příležitostí 8
4. Problémy regionu jsou vnímány jako propojený soubor strukturálních faktorů 8
5. Transformace regionu je vnímána ambivalentně 9
6. Jednotlivá města reprezentují odlišné typy regionální zkušenosti 9
DOPORUČENÍ PRO KRAJSKOU STRATEGII 10
Klíčová doporučení 11
PODROBNÁ ZPRÁVA 12
1. Vztah obyvatel k regionu 12
1.1. To krásné na životu v regionu 12
1.1.1. Cheb: funkční město s historií, přírodou a zázemím 12
1.1.2. Karlovy Vary: identita lázeňského města, příroda a kulturní atmosféra 13
1.1.3. Sokolov: praktické město každodenního života 13
1.1.4. Společná pozitiva napříč městy a krajem 14
1.2. Odvrácená strana života v regionu 15
1.2.1. Cheb: praktické problémy, bydlení a nejistota z budoucího vývoje 15
1.2.2. Karlovy Vary: silná symbolická hodnota, ale slabá perspektiva pro běžný život 15
1.2.3. Sokolov: město poznamenané transformací a nejistou budoucností 17
1.2.4. Společná negativa napříč městy a krajem 18
1.3. Shrnutí pozitiv a negativ života v regionu 19

2. Vnímání transformace a změn v regionu 21
2.1. Útlum těžby hnědého uhlí 22
2.1.1. Cheb: útlum těžby jako ekologické zlepšení 22
2.1.2. Karlovy Vary: útlum těžby jako širší krajský kontext 22
2.1.3. Sokolov: nejtvrdší dopad útlumu těžby 23
2.1.4. Rozdíl mezi dospělými a studenty 23
2.2. Demografický vývoj kraje očima respondentů 24
2.2.1. Rozdíly mezi studenty a dospělými 24
2.2.2. Cheb jako demografická výjimka 25
2.2.3. Rodinné vazby a sociální kontext demografického vývoje 25
2.2.4. Hlavní příčiny a navrhovaná řešení demografického vývoje 27
2.3. Pozitivní a negativní dopady dlouhodobých změn v regionu 28
2.3.1. Vnímané dlouhodobé změny v jednotlivých městech 28
2.3.2. Shrnutí vnímání dlouhodobých změn 30
3. Důvody odchodu, příchodu a setrvání v Karlovarském kraji 32
3.1. Důvody, proč se lidé stěhují do Karlovarského kraje 32
3.2. Důvody, proč se lidé stěhují z Karlovarského kraje pryč 32
3.3. Důvody, proč se lidé z Karlovarského kraje nestěhují, ale zůstávají 33
4. Osobní strategie respondentů 34
4.1. Porovnání diskusních skupin 34
5. Návrhy na řešení problémů v regionu 36
5.1. Návrhy dle respondentů 36
5.2. Hodnocení předložených návrhů 39
5.2.1. Výsledné hodnocení návrhů 39
5.3. Dotační programy 41
6. Nejvýznamnější rozdíly mezi skupinami respondentů 42
6.1. Cheb: město praktické obyvatelnosti 42
6.2. Karlovy Vary: město potenciálu a napětí mezi reprezentací a životem 42
6.3. Sokolov: město transformace a hledání nové role 43
6.4. Hlavní rozdíly mezi skupinami respondentů 44
Přílohy 45
1. Struktura vzorku 45

2. Předložená statistika k demografickému vývoji 47
2.1. Změna v počtu obyvatel Karlovarského kraje 47
2.2. Vývoj počtu dětí, pracujících a seniorů 48
2.3. Změny v počtu obyvatel 2000-2024 v uvedených městech 49
2.4. Index stáří 2000-2020 50
2.5. Očekávaný vývoj indexu stáří v ČR do roku 2080 50
2.6. Index sociálního vyloučení 51
3. Karty 52
3.1. KARTA 1 52
3.2. KARTA 3 56
3.3. KARTA 4 61
3.4. KARTA 5 62

ÚVODNÍ ČÁST

1. Cíl šetření

Cílem výzkumu bylo zjistit názory a postoje obyvatel Karlovarského kraje k transformaci regionu, demografickému vývoji a především motivy a bariéry pro setrvání v kraji.

2. Předmět šetření

- Jak obyvatelé Karlovarského kraje vnímají rozvoj svého kraje? Jaká jsou pozitiva a negativa? Jaký mají k regionu vztah?
- Kde vidí největší rizika a příležitosti pro rozvoj regionu?
- Jak vnímají dopad útlumu těžby?
- Jak na ně dopadá transformace regionu?
- Jak vnímají demografické smršťování (odliv obyvatel a stárnutí populace)? Jaké dopady? Jaké budou jejich individuální strategie, jak se s dopady vypořádat?
- Jak vnímají svou budoucnost v regionu? Co je motivuje zůstat či odstěhovat se? Jaké mají plány svého profesního rozvoje?
- Jaké vidí možnosti řešení transformace regionu?
- Jak vnímají navržené možnosti řešení územní transformace a demografického smršťování? Co by to přineslo a kde vidí bariéry?

3. Metodologie

- Skupinové diskuse (FGD, focus group discussion)
- 5 skupin:
  1. Cheb – dospělí,
  2. Karlovy Vary – studenti,
  3. Karlovy Vary – dospělí,
  4. Sokolov – studenti,
  5. Sokolov – dospělí.
- Struktura vzorku je uvedena v příloze č. 1

HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ VÝZKUMU

Výzkum se zaměřil na to**, jak obyvatelé Karlovarského kraje vnímají demografický vývoj regionu, jeho současné problémy i budoucí perspektivu.** Diskuse ve skupinách obyvatel z Chebu, Karlových Varů a Sokolova ukázaly, že vztah k regionu je charakteristický kombinací **silné místní vazby a realistického vnímání jeho limitů**.

Respondenti oceňují **především přírodní prostředí, klidnější tempo života, menší měřítko měst a pocit domova**, který je v regionu silně zakořeněný. Současně však upozorňují na **strukturální problémy**, které podle nich oslabují dlouhodobou stabilitu regionu a motivují část obyvatel k odchodu.

1. Pozitivní a negativní stránky života v regionu

Výpovědi respondentů ukazují, že vztah obyvatel ke Karlovarskému kraji je založen na kombinaci silných pozitivních vazeb k místu a současně na vnímání řady strukturálních omezení.

1.1. Pozitiva

Respondenti napříč městy oceňují především kvalitu prostředí a životní styl, který region nabízí. Mezi nejčastěji zmiňované přednosti patří zejména:

- **kvalitní přírodní prostředí, blízkost lesů, hor a rekreačních lokalit,**
- **klidnější tempo života typické pro menší města,**
- **silný pocit domova a sociálního zakotvení,**
- **historická a architektonická hodnota měst**, zejména lázeňský charakter Karlových Varů,
- **zlepšení životního prostředí po útlumu těžby a rekultivaci krajiny,**
- **nové rekreační možnosti v rekultivovaných územích,**
- **menší měřítko měst a relativně dobrá dostupnost základních služeb.**

Tyto faktory přispívají k tomu, že mnoho obyvatel vnímá Karlovarský kraj jako **příjemné a obyvatelné místo pro každodenní život.**

1.2. Negativa

Vedle těchto pozitiv však respondenti upozorňují na několik dlouhodobých problémů, které podle nich oslabují atraktivitu regionu, zejména pro mladší generaci.

Nejčastěji zmiňovanými problémy jsou:

- **odchod mladých lidí za studiem a prací,**
- **nedostatek vysokoškolského vzdělávání v regionu,**
- **omezená nabídka kvalifikovaných pracovních příležitostí,**
- **nižší mzdy ve srovnání s jinými regiony,**
- **obtížně dostupné bydlení pro mladé lidi a rodiny,**
- **nedostatek lékařů a zdravotnických služeb,**
- **horší dopravní dostupnost regionu a jeho periferní poloha,**
- **nejistota spojená s ekonomickou transformací regionu po útlumu těžby.**

Respondenti přitom zdůrazňují, že tyto problémy nepůsobí izolovaně, ale vytvářejí **vzájemně propojený systém omezení**, který ovlivňuje rozhodování lidí o setrvání nebo odchodu z regionu.

2. Největší demografické riziko představuje odchod mladé generace

Výzkum ukázal, že zejména středoškolští studenti často spojují svou budoucnost s odchodem z regionu. Celkem 15 z 19 studentů vyjádřilo záměr odejít jinam, především za studiem a pracovními příležitostmi s vyšší přidanou hodnotou.

Naopak mezi dospělými respondenty převažovala tendence zůstat. 12 z 18 dospělých respondentů plánovalo setrvání v regionu, především díky rodinným vazbám, sociálnímu prostředí a dlouhodobému osobnímu zakotvení.

3. Problémem není slabý vztah k regionu, ale nedostatek příležitostí

Respondenti opakovaně zdůrazňovali, že Karlovarský kraj netrpí nedostatkem vztahu obyvatel k místu. Hlavním problémem je spíše **nedostatek podmínek, které by umožnily spojit domov s profesní a životní perspektivou.**

Současně však respondenti upozorňovali, že tento **vztah není dostatečně podpořen strukturálními podmínkami pro život a profesní rozvoj**. Lidé tak často stojí před rozhodnutím, zda dát přednost vazbě k místu, nebo lepším pracovním a studijním příležitostem jinde.

Z tohoto pohledu respondenti nevnímají problém regionu jako otázku identity nebo image, ale spíše jako **nedostatek reálných životních příležitostí.**

4. Problémy regionu jsou vnímány jako propojený soubor strukturálních faktorů

Respondenti nejčastěji zmiňovali kombinaci několika oblastí, které se navzájem posilují:

- chybějící nebo omezená nabídka vysokoškolského vzdělávání,
- slabší pracovní trh a nižší mzdy,
- obtížně dostupné bydlení pro mladé lidi a rodiny,
- horší dopravní dostupnost regionu,
- nedostatek lékařů a zdravotnických služeb.

Stejně komplexně respondenti uvažovali i o možných řešeních. Největší podporu získávaly návrhy, které podle nich **přímo zvyšují šanci lidí v regionu zůstat, vrátit se nebo zde založit rodinu**, zejména rozšíření vysokoškolského vzdělávání, vznik kvalifikovaných pracovních míst, dostupnější bydlení a zlepšení dopravní dostupnosti.

Z výpovědí respondentů vyplývá, že jednotlivá opatření podle nich nemohou fungovat izolovaně, ale pouze jako součást **provázaného systému podmínek pro život**, který propojí vzdělání, práci, bydlení a infrastrukturu regionu.

> **Poznámka:**
> Bydlení je v Karlovarském kraji obyvateli často vnímáno jako nedostupné, nicméně ve srovnání s jinými regiony České republiky je relativně dostupnější.

5. Transformace regionu je vnímána ambivalentně

Dlouhodobé změny spojené s transformací regionu, zejména útlum těžby hnědého uhlí na Sokolovsku, jsou respondenty hodnoceny dvojznačně. Na jedné straně **oceňují zlepšení životního prostředí, rekultivaci krajiny a vznik nových rekreačních lokalit.** Tyto změny podle nich významně přispěly ke zvýšení kvality životního prostředí v regionu. Na druhé straně však transformace **přinesla také ztrátu pracovních míst, pokles příjmů a nejistotu ohledně nové ekonomické role regionu.** Respondenti často zdůrazňovali, že ekologická proměna regionu zatím není dostatečně doprovázena novou ekonomickou perspektivou.

Zároveň respondenti uváděli, že o transformačních a dotačních programech mají pouze omezené informace. **Srozumitelnější komunikace o transformaci regionu by podle nich mohla posílit důvěru veřejnosti v probíhající změny.**

6. Jednotlivá města reprezentují odlišné typy regionální zkušenosti

Výzkum ukázal, že jednotlivá města Karlovarského kraje představují odlišné typy regionální zkušenosti, které se liší především mírou zakotvenosti obyvatel a typem problémů, které zde dominují.

Cheb působí jako město relativně stabilní a dobře obyvatelné. Respondenti zde často vyjadřovali spokojenost s kvalitou života, i když upozorňovali na některé praktické problémy.

V **Karlových Varech** se naopak nejvýrazněji střetává silná identita a výjimečnost města s frustrací z jeho každodenní funkčnosti pro běžné obyvatele. Respondenti oceňují lázeňský charakter města, zároveň však často upozorňují na pocit nedostatečné koncepce rozvoje nebo odtrženosti městské správy od potřeb místních obyvatel.

Sokolov je městem, jehož společenskou atmosféru výrazně ovlivňuje zkušenost s útlumem těžby a hledáním nové ekonomické identity regionu. Diskuse zde častěji směřovaly k otázkám ekonomické transformace a budoucího využití území.

DOPORUČENÍ PRO KRAJSKOU STRATEGII

Z výsledků kvalitativního šetření vyplývá, že Karlovarský kraj potřebuje rozvojovou strategii, která nebude řešit jednotlivé problémy izolovaně, ale jako vzájemně provázaný systém podmínek pro život. Respondenti opakovaně poukazovali na to, že kvalita života, demografický vývoj i ochota mladých lidí v regionu zůstávat nebo se vracet závisí na propojení několika klíčových oblastí, zejména vzdělávání, pracovních příležitostí, bydlení a dostupných veřejných služeb.

Za klíčové lze považovat vytvoření jasné vazby mezi vzdělávací nabídkou a reálným uplatněním v regionu. Výzkum silně potvrzuje potřebu rozvíjet obory, které mají dlouhodobou perspektivu a odpovídají jak potřebám regionu, tak očekáváním mladé generace, která vnímá budoucnost ve zdravotnictví, technické a technologické obory, energetiku a odborně profilované lázeňství.

Zároveň však platí, že samotné posílení vzdělávání nebude dostačující, pokud nebude doprovázeno zlepšením dalších klíčových podmínek. Respondenti jasně ukazují, že rozhodování o setrvání nebo odchodu je výsledkem kombinace faktorů. Praktická rozvojová strategie by proto měla směřovat k vytvoření provázaného systému, který zahrnuje:

- studijní a profesní perspektivu pro mladé
- stabilní a kvalifikované pracovní příležitosti
- dostupné bydlení umožňující osamostatnění
- funkční každodenní podmínky pro život (zdravotní péče a doprava)

Vedle těchto strukturálních opatření se jako důležitý faktor ukazuje **také potřeba jasné a srozumitelné rozvojové vize**. Respondenti často nevnímají hlavní problém v absenci potenciálu regionu, ale spíše v absenci čitelného směru jeho rozvoje. Pro budoucí stabilitu regionu je proto klíčové, aby kraj dokázal jednoznačně formulovat, jaké oblasti chce rozvíjet, pro koho chce být atraktivní a jak propojí své tradiční přednosti s novými ekonomickými příležitostmi.

Právě tato srozumitelnost a předvídatelnost může zásadně ovlivnit nejen rozhodování investorů a institucí, ale i samotných obyvatel, kteří zvažují, zda v regionu spojí svou budoucnost.

Klíčová doporučení

1. Propojit vzdělávání s uplatněním v regionu
Rozvoj středoškolských a vysokoškolských oborů by měl být cíleně navázán na reálné pracovní příležitosti v regionu, zejména v oblastech zdravotnictví, technických a technologických profesí, energetiky a odborných služeb.

2. Podporovat kvalitní pracovní místa s vyšší přidanou hodnotou
Především podpora profesí založených na odbornosti, technologiích a vyšší kvalifikaci, které nabízejí dlouhodobou perspektivu a odpovídající mzdové ohodnocení.

3. Řešit bydlení jako součást demografické stabilizace
Dostupné a kvalitní bydlení představuje základní podmínku pro setrvání mladých lidí, návrat absolventů i zakládání rodin. Bytová politika by proto měla být přímo propojena s cíli regionálního rozvoje. Na druhou stranu v celorepublikovém porovnání je dostupnost bydlení v KVK výrazně lepší než v ostatních krajích[1].

4. Stabilizovat každodenní podmínky života v regionu
Vedle ekonomiky je nezbytné systematicky zlepšovat dostupnost zdravotní péče, dopravní obslužnost a základní občanskou vybavenost. Bez těchto podmínek nebude možné dlouhodobě udržet obyvatele ani kvalifikovanou pracovní sílu. Tato opatření cílí především na kvalitu života pro lidi, kteří v KVK jsou a již se s největší pravděpodobností neodstěhují (např. kvůli stáří).

5. Formulovat jasnou a důvěryhodnou rozvojovou vizi kraje
Kraj by měl srozumitelně definovat své priority: které obory chce rozvíjet, na jaké skupiny obyvatel se zaměřuje a jak propojí tradiční silné stránky regionu s novými rozvojovými příležitostmi.

[1] https://mmr.gov.cz/MMR/media/MMR-MMR/Dashboard%20bydlen%C3%AD/single/dashboard_bydleni.html#cena-p%C5%99%C3%ADjmy

PODROBNÁ ZPRÁVA

1. Vztah obyvatel k regionu

Vztah obyvatel ke Karlovarskému kraji se v diskusích ukazoval jako nejednoznačný. Region v respondentech vyvolává silnou náklonnost díky přírodě, menším měřítkům měst, lázeňské atmosféře a pocitu domova. Zároveň se však do tohoto pozitivního obrazu promítají velmi konkrétní limity každodenního života, zejména v oblasti práce, bydlení, zdravotní péče a budoucích perspektiv. Tato kapitola ukazuje, co obyvatelé na životě v regionu oceňují, co naopak považují za jeho slabiny a jak se obě tyto roviny propojují v celkovém vztahu k místu.

1.1. To krásné na životu v regionu

Respondenti uváděli, co konkrétně je těší na životě v každém ze tří měst, v nichž se konaly skupinové diskuse, a šířeji i v celém Karlovarském kraji. Právě v této části dostali široký prostor pojmenovat nejdůležitější aspekty životní reality v regionu a poskytnout tak potřebný kontext pro interpretaci dalších, užší analytických okruhů.

1.1.1. Cheb: funkční město s historií, přírodou a zázemím

V Chebu respondenti oceňovali především tři základní roviny života. Za prvé vnímali město **jako menší, přehledné** a dobře obyvatelné, se **slušnou občanskou vybaveností.** Za druhé oceňovali **spojení historie, přírody a běžné městské funkčnosti.** Za třetí se opakovaně objevoval motiv **klidnějšího a snesitelnějšího života** než ve velkých a rušných městech.

Příhodné podmínky k životu v Chebu podle respondentů tvoří soubor několika vzájemně propojených prvků. Velmi pozitivně bylo hodnoceno historické centrum a náměstí, stejně jako celkový historický ráz města. Výrazným symbolem kvalitního veřejného prostoru je sportovně-rekreační areál Krajinka, který je vnímán jako mimořádně podařený prostor pro procházky, sport, odpočinek, trávení času s dětmi, grilování i cyklistiku. Respondenti zároveň zmiňovali sportovní a volnočasové zázemí města, například zimní stadion, kulturní centrum, další sportovní infrastrukturu a cyklostezky. Důležitým pozitivem je také blízkost přírody a dobré podmínky pro venkovní aktivity.

Vedle kvality prostředí hrála roli i přeshraniční poloha města. Napojení na Německo bylo vnímáno jako praktická výhoda zejména kvůli dobře placeným pracovním příležitostem. Pozitivně byla zmiňována i rekultivovaná krajina širšího regionu, která po útlumu těžby nabízí nové možnosti rekreace a kvalitnější životní prostředí.

Vybrané citace:

„Určitě tady je místo k životu velice dobré.“
„Máme nádherné náměstí, vůbec ten střed města je úplně bombastický. Díky tomu, že se nezbourala Písečná brána, všechny ty vilky staré, co tam byly, se zrekonstruovaly, Cheb je v podstatě za mě pupek Evropy.“
„Známá je Krajinka, sportovně relaxační oblast podle Ohře. Je velice využívaná.“
„Je to krajinná výstava, která vznikla tuším v 2004. Je to přeshraniční spolupráce s městem Marktredwitz, kdy se to tady zrekultivovalo. Byl tam po staré čistírně hrozný humus vedle Ohře. Udělala se tam hala pro lukostřelce. Přemístily se tenisové kurty kousek dál. Udělala se pro ně hala. Prostě byla to výstava za celkem dost milionů.“
„Dneska jsou tam grily pro veřejnost, takže mladí tam třeba jdou grilovat. Odpoledne. Nádherné atletické hřiště tam je.“
„Je tady výborně fungující cyklostezka, jedna vede do Německa.“

1.1.2. Karlovy Vary: identita lázeňského města, příroda a kulturní atmosféra

Také u Karlových Varů se ukázaly tři hlavní důvody jejich obliby. Respondenti zdůrazňovali **silnou identitu města i kraje**, která je odlišná od velkých měst. Současně oceňovali **propojení městského zázemí a přírody**. U části starších respondentů byl významný i samotný fakt, že jde o jejich **domovský prostor**, k němuž mají dlouhodobý vztah.

Mezi nejčastěji zmiňovaná pozitiva Karlových Varů patřil jedinečný lázeňský charakter města, založený na architektuře, kolonádách a pramenech. Respondenti město vnímali jako výjimečné i tím, že je součástí lázeňského trojúhelníku spolu s Mariánskými Lázněmi a Františkovými Lázněmi. Ve skupině starších respondentů se ukázalo, že právě kolonáda, historie a lázeňská atmosféra tvoří jádro identity města.

Silným motivem bylo i propojení města s krajinou. Respondenti oceňovali úzký kontakt městského prostředí s čistou přírodou, lesy a kopcovitou krajinou. Kladně byla hodnocena i nabídka sportovního a rekreačního vyžití, například fotbalový a hokejový stadion, dostihové závodiště, skateparky, hřiště, cyklostezky a další prostory pro volný čas. Dalším pozitivem je městská zeleň, parky a čistota veřejných prostranství. Praktickou výhodu podle respondentů představuje i relativně dobrá dostupnost po městě díky MHD. Významné místo měly také kulturní a společenské akce, především Mezinárodní filmový festival v Karlových Varech, ale i další větší akce pro mladé. Studenti navíc zmiňovali blízkost Německa jako výhodu pro život i práci.

Vybrané citace:

„Pro mě jsou Vary město zelené, je to vlastně po Liberci jediný město, ve kterém se cítím doma kvůli tomu, že ve kterékoli části města mám výhled na les.“
„Poloha, řeka, lesy, Slavkovský les, Krušné hory máme tady za humny, takže sportovní vyžití.“
„Karlovy Vary jsou z toho trojúhelníku asi nejhezčí a nejpopulárnější město a nejunikátnější třeba v počtu kolonád, že každý kolonádě najdeme různý jiný pramen.“
„Většina měst má čtvercový náměstí klasický a kolem toho nějaký centrum, ale my máme kolonádu spojenou třeba s tou Masarykovou ulicí a je to fakt jedinečný.“
„Městská zeleň, máme hodně parků, že jsme vlastně lázeňské město.“
„Každoročně jsou nějaké větší akce, třeba KVIFF nebo Vary Září.“
„Myslím sportovní vyžití, fotbal, hokej, volejbal, míčový hry, to opravdu klobouk. Co se týká Karlových varů v jakémkoliv směru, tady to sportovní vyžití je.“
„Člověk se dokáže prakticky přesunout z jednoho místa na druhý a že to nezabere nějakou extradlouhou dobu.“
„Pozitivní bylo, že jsme šetřili a teď tady kousíček mám postavený barák, a to je mé vnitřní království a tam se snažím žít tak, jak já si představuju.“

1.1.3. Sokolov: praktické město každodenního života

Sokolov působí v odpovědích respondentů především jako praktické město pro běžný život. Jeho hlavní předností je spojení dostupnosti služeb a blízkosti přírody. Na relativně malém půdorysu města lze uspokojovat každodenní potřeby, přičemž obyvatelé mají zároveň blízko do přírody. Vedle funkční stránky hrála roli i citová vazba k místu samotnému a k blízkému sociálnímu prostředí.

Respondenti oceňovali zejména to, že ve městě je „všechno blízko“ a většina každodenních cílů je dostupná pěšky (prodejny, lékaři, školy, úřady i služby). Ve skupině dospělých bylo důležité také dlouhodobé fyzické a sociální zázemí, které je spojeno s prací, rodinou a dalšími oblíbenými aktivitami. Pozitivně byla hodnocena i pestřejší nabídka středních škol z hlediska zaměření, například gymnázium, technické či obchodní obory.

Podobně jako v ostatních městech se i zde objevoval motiv klidnějšího způsobu života než ve velkých městech. Respondenti oceňovali přírodu hned za městem, příjemné klima a krajinu. Jako výhoda byla zmiňována poloha uprostřed lázeňského trojúhelníku a obecně lázeňský a přírodní charakter regionu. Někteří zároveň upozorňovali na možnosti pro podnikání a investice, zejména v návaznosti na lázeňskou tradici, cestovní ruch, služby a sportoviště, ale také na logistiku díky poloze města. Zaznívala i zmínka o dostupnosti kultury v širším okolí.

Vybrané citace:

„Já potřebuju hory, takže to mám tady blízko. Zároveň Sokolov má takovou rozumnou velikost, bydlela jsem na vesnici i ve velkém městě."
„Tady máte všechno do dvaceti minut pěšky."
„Okolí Sokolova je pěkné, příroda je opravdu blízko. Máme tady kolem lázně."
„Člověk opravdu může jít do přírody, lesy jsou hnedka za námi, takže to je opravdu krásné, že ta příroda je opravdu blízká."
„My jsme tady po generace a ani v mém věku si nemyslím, že tady mám prošlý to okolí."
„A je tady lepší a lepší ovzduší, jak se to tady zavírá. Já žiju celý život tady, takže můžu posoudit ekologii."
„Koupaliště Michal... Tam si člověk může zajít v létě. Jo, jsou tam takový ty nafukovací blbiny, kam ty děcka můžou lézt."
„Na Michal jsme chodili vždycky a tam byla jenom škvára a velký hřiště. Dneska tam je obrovský areál zdraví. Se dvěma hřišti, lidi tam můžou hrát, je tam ping pong, jsou tam dětský hřiště."
„Dějí se tam i nějaké kulturní akce. Myslím, že tam je hudba."
„Za ta léta, že tu žiju od narození, tak mi přijde, že se Sokolov neskutečně zvednul. Opravený povrchy chodníků a silnic, vyloženě nový fasády na sídlištích."
„Někteří si stěžují na kulturu, ale kdo chce, ten si tady kulturu najde, ať už v Sokolově, v Lokti, v Karlových Varech."

1.1.4. Společná pozitiva napříč městy a krajem

Napříč všemi městy a celým Karlovarským krajem respondenti oceňovali především **kvalitu životního prostředí** a **celkovou obyvatelnost regionu**. Jako hlavní přednosti zmiňovali **přírodu, lesy, zeleň, možnosti rekreace, klidnější tempo života, menší měřítko měst, dobrou dostupnost běžných služeb i silný pocit domova a místního zakotvení.** V neposlední řadě byla jako výhoda vnímána poloha u hranic a **blízkost Německa**.

Vedle těchto společných rysů se v jednotlivých městech objevovaly i specifičtější akcenty: v Karlových Varech lázeňská atmosféra, architektura a kulturní život, v Chebu historické centrum, Krajinka a sportovně-relaxační zázemí, v Sokolově zejména praktičnost města a dostupnost každodenních potřeb. Celkově tedy respondenti vnímali Karlovarský kraj jako region, jehož hlavní hodnotou není ekonomická síla, ale kombinace přírody, klidu, dostupnosti a specifické místní atmosféry.

1.2. Odvrácená strana života v regionu

Vedle pozitivně laděných výpovědí se v diskusích velmi zřetelně ukázala také „odvrácená strana“ života v regionu. Respondenti popisovali, co jim znepříjemňuje život v Chebu, Karlových Varech, Sokolově i v Karlovarském kraji obecně a co narušuje obraz jinak často oceňovaného klidného a přírodně atraktivního prostředí.

1.2.1. Cheb: praktické problémy, bydlení a nejistota z budoucího vývoje

V Chebu respondenti označovali za zásadní problém především nedostatek lékařů, a to nejen praktiků a zubařů, ale i veterinářů. Tento problém nevztahovali pouze k samotnému městu, ale k regionu jako celku. Výrazným tématem byla také omezená dostupnost bydlení a s ní související pocit nespravedlnosti, že pravidla nejsou nastavena férově, zejména v oblasti bydlení a sociální podpory.

Dalším okruhem byla přítomnost relativně vysokého podílu cizinců. Respondenti ji spojovali s obavami z přetížení infrastruktury, z dalšího nárůstu počtu obyvatel, ale i se zkušeností s odlišným chováním nebo mentalitou, které podle nich vyvolávají sociální napětí. Jednotlivě zazněly i obavy z pohybu po pěší zóně ve večerních hodinách.

Specifickým tématem byla obava z tlaku nových průmyslových zón. Lidé si kladli otázku, zda město zvládne nové haly, zvýšený počet zaměstnanců, dopravu a tlak na služby i zdravotnictví. S tím souvisela i nejistota, komu budou nové investice a pracovní místa ve skutečnosti sloužit. V pozadí těchto úvah je přítomen obecnější pocit, že region je vystaven změnám, které místní obyvatelé nemají zcela pod kontrolou.

Chebští respondenti zmiňovali i nedostatky v dopravní infrastruktuře, například neopravené vozovky nebo nedostatek parkovacích míst ve městě.

V debatě se objevila i konkrétní kritika systému dávek či příspěvků na bydlení. Podle některých respondentů je nastaven tak, že podporu dostávají i lidé, kteří podle jejich názoru nejsou v největší nouzi, zatímco jiní se k dostupnému bydlení dostávají obtížněji. Zazněl příklad mladého člověka, který má auto, bydlí sám ve větším bytě, a přesto dostává podporu na bydlení. Jádrem stížnosti byl především nesoulad mezi těmi, kdo podporu skutečně potřebují, a těmi, kdo ji podle respondentů pobírají. Objevoval se také argument, že takto dotovaný byt pak chybí jiné domácnosti. Tyto výpovědi doprovázel pocit mezigenerační nespravedlnosti. Starší respondenti porovnávali dnešní systém se svou minulou zkušeností a nahlíželi současná pravidla jako „měkčí“ nebo méně spravedlivá.

Vybrané citace

„Nedostatek lékařů. Lékaři, veteináři, zubaři. V Plzni není problém, tam jsou fakulty.“

„Bytová politika je špatná. Lidi dostávají podpory na byty a pak ty byty samozřejmě chybí jiným.“

„Znám lidi, kterým je dvaatřicet, jezdí v bavoráku, dostávají 6 tisíc podporu na bydlení. Já jsem neměl na nic nárok, ty jsi neměl na nic nárok.“

„Jsou tady místa, která by potřebovala oživit, zastavět. Bývalé gymnázium. Developeři nebo město by mohli postavit něco pro lidi, třeba byty. Jsou tu prázdné plochy. Cheb byl na konci války bombardován a jsou tady místa, kde by se dalo ledacos vylepšit.“

„Postavili parkovací místa na Zlaťáku, ale ti, co tam mají místo zaplacené, když najdou místo před barákem, tak zaparkují před barákem a to parkoviště je věčně poloprázdné. A ti, co nemají zaplaceno, tak nemají kde parkovat.“

1.2.2. Karlovy Vary: silná symbolická hodnota, ale slabá perspektiva pro běžný život

V případě Karlových Varů se v diskusích objevoval dojem, že město do značné míry žije z podstaty své lázeňské slávy a Mezinárodního filmového festivalu. Z vyjádření respondentů vznikal obraz města, jehož vedení se odcizilo běžným obyvatelům, nedostatečně vnímá jejich potřeby a soustředí pozornost jinam. V pozadí se řetězí problémy: chybějí

vysoké školy a pracovní příležitosti pro absolventy v oborech, které současná společnost potřebuje, nízké platy zhoršují dostupnost bydlení, následuje „odliv mozků“, stárnutí populace a vylidňování.

Respondenti v Karlových Varech si stěžovali především na nedostatek vysokých škol a návazného uplatnění pro absolventy, což studenti považovali za klíčový důvod odchodu mladých lidí z kraje. S tím úzce souvisí nedostatek pracovních příležitostí, zejména pro lidi s vyšším vzděláním nebo specializací, například ve zdravotnictví, vědeckých a specializovaných oborech, technických a odborných směrech. Silně zazníval i problém nízkých mezd.

Dalším opakovaným tématem byla nedostupnost bydlení, zejména pro mladé lidi, a to kvůli cenám. Respondenti rovněž zmiňovali nedostatek lékařů a zdravotní péče. Kritika se týkala i slábnoucího městského života, podle respondentů je město večer prázdné a ztrácí běžnou městskou vitalitu. V létě ožívá filmovým festivalem, v zimě ale podle některých působí téměř pustě.

Výhrady směřovaly i k veřejné dopravě, zejména ve vztahu k okolním obcím a některým okolním regionům. To omezuje studenty i zaměstnance v každodenním dojíždění do škol a práce. Karlovy Vary jsou podle respondentů zároveň hůře dostupné i z dalších částí České republiky, což posiluje pocit periferie, odkud je výhodnější odejít než v ní zůstávat.

Ve skupině dospělých se objevovala kritika špatných nebo nepromyšlených rozhodnutí samosprávy. Respondenti to interpretovali jako projev nedostatku koncepce a vize pro rozvoj města, i když je možné, že část problému spočívá také v nedostatečné komunikaci vedení s občany. Zaznívaly i výhrady ke kontrastům mezi reprezentativní podobou kolonády pro návštěvníky a zanedbanějšími částmi města, například Tržnicí, kde respondenti vnímali přítomnost lidí bez domova a osob pod vlivem návykových látek. Kritizovány byly i nevyužité a chátrající budovy, přičemž zaznělo doporučení využít některé z nich například pro novou vysokou školu. Okrajově se objevovalo i napětí kolem cizinců, zejména nově příchozích, které u části starousedlíků posiluje pocit odcizení.

Vybrané citace

„Vary ztrácejí potenciál, protože mladý lidi potřebují najít uplatnění. Je to strašná škoda, že ty lidi odcházej (…) a pak většinou, když se usadí v té Praze, tak málokdy se pak přestěhují zpátky.“

„Specializované obory, co se týče vědy a hlavně zdravotnictví, tak tady nenajdou tolik uplatnění jako ve větších městech.“

„Ve Varech získat praxi prostě není možné.“

„Pivovar je pryč, Magnesia je pryč (…) tady jedou akorát restaurace, hotely a obchody (…) proto ty lidi tady odjíždějí, protože pokud si udělají nějaký diplom, školu vysokou, tak se tady ve Varech nemůžou uplatnit.“

„Pro nás, hlavně pro ty zdravotníky, tady vůbec není žádná budoucnost, když vylezu ze střední.“

„V Ústí máme (…) aplikovanou chemii, vysokoškolský obor, ale zpátky pak tady moc uplatnění není v Karlovarském kraji.“

„Máme tady ve Varech nejmíň vysokých škol (…) myslím si, že by tady těch prázdných prostor určitě šlo využít na vysokou školu.“

„Ty Vary nežijí. Když jdete večer po Varech, tady je mrtvo pro ty mladý.“

„Kulturní akce pro mě jsou nedostatečný (…) za divadlem jezdím už výhradně jenom do Prahy. A kromě festivalu to město je celý rok mrtvý.“

„Jedna známá mi právě řekla, že se dostali k bytu jenom přes známého.“

„Jsou tady (…) budovy, který jsou prázdný a nic tam není a přitom by se tam dalo udělat spousta věcí.“

1.2.3. Sokolov: město poznamenané transformací a nejistou budoucností

Zatímco Cheb v diskusích působil relativně dynamicky a Karlovy Vary jako město čerpající z tradice, Sokolov byl popisován jako město, které si otevřeně přiznává své ekonomické, sociální a demografické problémy. Ve shodě s očekáváním respondenti často hovořili o útlumu po těžbě uhlí. Nešlo přitom o náhlý zlom, ale o proces, na který se lidé připravovali a na nějž se různými způsoby adaptují. Přesto respondenti popisovali poměrně zřetelný řetězec negativních důsledků.

Útlum těžby a ztráta pracovních míst vede k obavám o zaměstnání a o budoucnost lidí, kteří dříve pracovali pro Sokolovskou uhelnou a. s. Nízké mzdy a slabé pracovní ohodnocení jsou vnímány jako horší než v minulosti i ve srovnání s jinými regiony. Závažným tématem je také drahé bydlení, které komplikuje mladým lidem start do samostatného života. Respondenti upozorňovali i na stárnutí populace a jeho důsledky pro budoucnost města a služeb.

Silně se objevovalo téma slabého zakotvení mladých lidí. Mladí odcházejí za školou, prací a lepší budoucností, a město tak ztrácí část své budoucnosti. V této souvislosti se objevila i reflexe slabšího vztahu k místu v regionu, který byl po válce dosídlen obyvateli z různých částí země. Respondenti zároveň vyjadřovali nejistotu, kdo obsadí případná nová pracovní místa, pokud mladí odcházejí a bývalí zaměstnanci na ně nebudou kvalifikačně nebo pracovně stačit. Objevovaly se obavy, že nová místa v průmyslových zónách připadnou spíše agenturním nebo zahraničním pracovníkům.

Diskuse ve skupině dospělých obyvatel Sokolova popisovala především proces oslabování demografické a sociální stability. Transformace po útlumu těžby uhlí je podle respondentů sociálně bolestivá. Mezi bývalými zaměstnanci SUAS GROUP a.s. a jejich subdodavatelů panuje pocit, že stát nebo systém nenabízí jasné řešení. Odchod mladých za školou, prací a lepší budoucností pak tento proces dále prohlubuje.

Sokolovští studenti z uvedené trojice problémů nejvíce vnímali právě odchod mladých a ekonomickou zaostalost regionu. Z jejich pohledu kraj zaostává, rozvoj brzdí i byrokratické překážky a chybí dostatek „chytřejších“ pracovních míst. Z toho pak vyplývá slabá motivace v regionu zůstávat.

Podobně jako v ostatních městech se i v Sokolově objevovala témata nedostatku lékařů a zdravotní péče, nedostatečné a drahé městské hromadné dopravy, pochybností o užitečnosti některých městských investic, sociálního vyloučení a viditelných sociálních problémů. Respondenti zmiňovali například obchod s chudobou, kdy určité subjekty kupují bytové domy, neinvestují do jejich údržby a pronajímají je lidem z nejchudších vrstev za vysoké nájemné, čímž nepřímo profitují ze sociálních dávek. Objevovaly se i výhrady ke skupinám lidí pohybujících se pod vlivem psychotropních látek, zejména v okolí nádraží, kde podle některých respondentů dochází ke konfliktům s kolemjdoucími.

Vybrané citace

„Spousta lidí přišla o práci díky tomu, že se propouštělo.“
„Problémem Karlovarského kraje je to, že jsme nejchudší kraj (…) tady chybí práce.“
„Co se týče nabídek práce (…) není jich tady úplně tolik. A když už by tady byly, tak nejsou tak dobře placené.“
„Já bych tu nechtěl zůstat, protože mi to tady vůbec nic nedá.“
„Myslím, že spousta lidí nezůstává už jenom proto, že v našem kraji není vysoká škola (…) a ty pracovní příležitosti neexistují.“
„Tohle řešíme i na florbale, že ty hráči odcházejí v tom dospěláckým věku (…) do Prahy, protože ta škola tady není.“
„Určitá generace doktorů nebo zubařů odchází do důchodu a nedaří se nahradit je novými. Hodně lidí si stěžuje na to,

že shání.“

„Ty ceny bydlení jsou šílené.“

„Oproti ostatním městům vůbec nevyhovuje městská hromadná doprava. Autobusy jsou přeplněné.“

„Sokolov se dá za 20–30 minut projít od jednoho konce na druhý (…) tak za nějakých 30 korun mně to přijde dost.“

„Sociální vyloučení je na jednu stranu výborný byznys.“

„Pervitin, tráva, kokain, fentanyl. Viděl jste někdy člověka na fentanylu? Jsou to lidi, kteří vlastně jenom stojí.“

„Až na 2-3 ulice ve městě, tak bych se vážně nebál nikam, protože třeba v parku už jsem byl kolikrát ve tmě a nikdy jsem se tam nebál.“

1.2.4. Společná negativa napříč městy a krajem

Respondenti často popisovali Karlovarský kraj jako příjemné místo pro život díky přírodě, klidu a menšímu měřítku měst, současně však upozorňovali na řadu **dlouhodobých strukturálních problémů**. Nejčastěji zmiňovali **nedostatek lékařů a zdravotní péče, omezené vzdělávací a pracovní příležitosti, odchod mladých lidí za studiem a zaměstnáním, nízké mzdy a rostoucí problémy s dostupností bydlení**. K těmto tématům se přidával **pocit dopravní a geografické perifernosti regionu** a také **obavy z budoucího ekonomického vývoje.**

1.3. Shrnutí pozitiv a negativ života v regionu

Při shrnutí pozitiv a negativ se ukazuje, že vztah obyvatel ke Karlovarskému kraji není ani jednoznačně pozitivní, ani jednoznačně negativní. Region je vnímán jako místo s vysokou kvalitou prostředí pro každodenní život, ale zároveň jako prostor s omezenou budoucností pro ty, kdo hledají profesní rozvoj, vzdělání a dlouhodobou stabilitu. Právě toto napětí mezi příjemností života a nejistotou budoucnosti tvoří jádro vztahu obyvatel k regionu.

Tabulka 1 pozitiva × negativa na životě v KV kraji

Město	Co lidé oceňují / pozitiva	Co lidem znepříjemňuje život / negativa
Cheb	**Historické centrum a náměstí,** „Krajinka“, sportovně-relaxační zázemí, cyklostezky, dobré životní prostředí, menší a dobře obyvatelné město, blízkost přírody	**Nedostatek lékařů** (včetně zubařů a veterinářů), **parkování**, nedostupnější bydlení, pocit **nespravedlnosti u podpory bydlení**, špatné silnice, obavy z dopadů nových hal a růstu počtu cizinců
Karlovy Vary	**Kolonády, architektura, lázeňská atmosféra,** kulturní akce, příroda a lesy kolem města, zeleň, parky, specifická identita města, relativně dobrá vnitroměstská dostupnost	**Nedostatek vysokých škol**, odchod mladých, slabší nabídka kvalifikované práce, **nízké mzdy**, nedostatek lékařů, drahé / hůře dostupné bydlení, dopravní problémy, pocit, že město „nežije“ nebo je bez jasné vize
Sokolov	**Všechno je blízko**, město je dobře zvládnutelné pěšky, praktické pro každodenní život, příroda hned za městem, klidnější prostředí, poloha v rámci kraje, dostupnost základních služeb	**Útlum těžby a ztráta pracovních míst**, nižší mzdy, odchod mladých, drahé bydlení pro start do samostatného života, nedostatek lékařů, sociální vyloučení, slabší perspektiva pro kvalifikované a mladé lidi, obavy z toho, kdo obsadí nová pracovní místa

Poznámka:

Respondenti podle očekávání nerozlišují, zda se jedná o řešení v kompetenci státu/kraje/města/osobní. Zjišťovali jsme, co se jim na životě v kraji ne/líbí bez ohledu na to, kdo a co může změnit.

Respondenti popisují tři různá města ve stejném kraji, ale každé z nich nese jiný typ regionální zkušenosti: Cheb jako město funkční, Karlovy Vary jako město reprezentativní a Sokolov jako město transformační.

Celkově se ukazuje, **že vztah obyvatel ke Karlovarskému kraji je založen na kombinaci silné místní vazby a realistického vnímání jeho limitů**. Respondenti oceňují především přírodní prostředí, klidnější tempo života, menší měřítko měst a osobní zakořenění v regionu. Současně však upozorňují na strukturální problémy, zejména v oblasti zdravotní péče, vzdělávacích a pracovních příležitostí, dostupnosti bydlení a dlouhodobé ekonomické perspektivy.

Karlovarský kraj je tak v očích respondentů regionem, který nabízí příjemné prostředí pro každodenní život, ale zároveň omezenější možnosti profesního a studijního rozvoje. **Napětí mezi kvalitou života a nejistotou budoucích příležitostí** proto tvoří základní rámec vztahu obyvatel k regionu.

2. Vnímání transformace a změn v regionu

Karlovarský kraj je v očích respondentů regionem, který se v posledních desetiletích viditelně proměňuje. Některé změny jsou spojovány se **zlepšením prostředí, obnovou měst a novými možnostmi rekreace**, jiné naopak s **úbytkem pracovních příležitostí, odchodem mladých a nejistotou ohledně budoucího směřování kraje**. V diskusích se opakovaně ukazovalo, že obyvatelé změny nevnímají jen jako jednotlivé události, ale jako souběh krajinářských, ekonomických, sociálních a demografických procesů. Tato kapitola shrnuje, jak respondenti těmto proměnám rozumějí, jaké dopady jim přisuzují a kde vidí hlavní rizika i příležitosti.

Pro zarámování vyjádření bylo důležité zjistit, které průvodní změny ve vývoji svého města a kraje respondenti pozorovali dlouhodobě. Nejprve byla respondentům předložena karta se stylizovanou kresbou, na níž jedna osoba vybízí druhou k vyslovení názoru na rozhodnutí přestěhovat se do Karlovarského kraje. Účelem této karty bylo fixovat názory jednotlivých respondentů před otevřením společné diskuse. Jednoznačná podpora takovému rozhodnutí zazněla pouze od některých dospělých. Studenti buď přestěhování nedoporučili vůbec, nebo vyzývali k hlubšímu promyšlení takového záměru. Poukazovali především na nutnost zajištěné práce odpovídající kvalifikaci a s adekvátní mzdou. Výpis z karet je uveden v příloze (str. 51) této zprávy.

Následující diskuse ukázaly, že respondenti evidují změny k lepšímu především v oblasti životního prostředí. To však podle nich nestačí k překlenutí změn ekonomických a demografických. Zřetelně přitom vynikly rozdíly mezi jednotlivými městy.

Napříč skupinami se nejčastěji objevovaly zejména tyto typy dlouhodobých změn:

- **zlepšení životního prostředí a proměna krajiny**, zejména v souvislosti s útlumem těžby a rekultivací území,
- **proměna ekonomické struktury regionu**, tedy ústup tradičního průmyslu a hledání nové ekonomické role kraje,
- **odchod mladých lidí za studiem a prací**, který respondenti vnímají jako jeden z nejviditelnějších dlouhodobých trendů,
- **fyzická proměna měst**, například rekonstrukce budov, úpravy veřejných prostor nebo rozvoj rekreační infrastruktury,
- **demografické změny**, zejména stárnutí populace a v některých městech také nárůst počtu cizinců.

Tyto procesy podle respondentů probíhají současně a vzájemně se ovlivňují. Zatímco proměna prostředí je často hodnocena pozitivně, ekonomické a demografické změny vyvolávají spíše nejistotu ohledně budoucího vývoje regionu.

2.1. Útlum těžby hnědého uhlí

Útlum těžby hnědého uhlí v Karlovarském kraji představuje závažnou dlouhodobou změnu. Spontánně se k tomuto tématu obraceli zvláště respondenti v Sokolově. Část diskuse byla proto specificky zaměřena na to, jak se útlum těžby a návazná transformace promítly do života zdejších lidí. **Zároveň je důležité si uvědomit, že útlum těžby probíhá téměř tři desetiletí, takže lidé si zvykali jak na jeho přítomnost, tak na konkrétní dopady do života.**

2.1.1. Cheb: útlum těžby jako ekologické zlepšení

V chebské skupině byl útlum těžby vnímán spíše zprostředkovaně, nikoli jako bezprostřední zásah do každodenního života většiny účastníků. Respondenti jej spojovali hlavně s výrazným zlepšením životního prostředí, tedy s čistším vzduchem, menším spadem, zdravějším prostředím a vyšší kvalitou života. Významná byla také rekultivace krajiny a nové rekreační využití zatopených lomů, které podle nich zlepšují celkový obraz regionu.

Negativní dopady se v chebské debatě objevovaly spíše v obecné rovině. Jen okrajově zazněla obava, že jinde v kraji mohl útlum znamenat ztrátu práce, pro samotný Cheb to však nebyl dominantní negativní motiv.

Vybrané citace

„Už skoro třicet let si na to zvykáme. Ten útlum začal už v devadesátkách, kdy skončila koksárna, pak briketárna a Němci zbourali elektrárnu, do který jsme dováželi to hnědý uhlí, takže dneska už to není až takový. Já si osobně myslím, že to nic negativního není, že se přestane těžit. A těch pracovních míst už zdaleka, zdaleka není tolik.“

„Určitě rekreační využití těch velikých ploch. Třeba ty zaplavený lomy Medard a ty všechny, to jsou místa budoucí velký rekreace.“

„Pamatuji si jako malá, když byla chemička, takže musíme zavírat okna, nevychází se.“

2.1.2. Karlovy Vary: útlum těžby jako širší krajský kontext

U karlovarských studentů nepatřilo téma těžby mezi nejdůležitější. Vnímali je spíše jako širší krajský kontext než jako bezprostřední součást svého každodenního života. Přímý osobní dopad popisovali méně než například dopravu, školy nebo pracovní příležitosti. Podle jejich názoru útlum těžby do značné míry ustoupil z veřejné pozornosti.

Pozitivně v této souvislosti zmiňovali možnost nového využití krajiny a představu ekologičtější a modernější budoucnosti regionu. Bývalé lomy by podle nich mohly sloužit například pro novou energetiku. Přímé osobní škody ve vlastních rodinách studenti většinou nepopisovali.

Také v diskusní skupině dospělých v Karlových Varech se téma útlumu těžby odráželo spíše ve vnímání širšího ekonomického úpadku a ztráty průmyslové základny regionu. Podle nich jde o součást širší proměny kraje, který přišel o část své ekonomické základny a dnes více stojí na službách a turistice.

Vybrané citace

„Tady místních Varáků se to podle mě tolik netýká, spíš třeba Chodova nebo vesnic okolo. Hodně vesnic třeba bylo zbouraných kvůli těžbě, ale jinak si myslím, že to nemá na lidi ten vliv nebo ho nevnímají třeba.“

„Už se to všechno tak strašně zpomalilo, že to vlastně není tak relevantní v tenhle ten moment.“

„Ta krajina, když se tam netěží, by se mohla být využitá k něčemu. Třeba v Německu jsem viděl postavit tam nevím solární panely, které tomu kraji dodají energii a ještě třeba pod to něco zasadit.“

„Lidi přišli o práci, protože 50 % lidí, kteří dělali na šachtě, dneska nemají uplatnění, co mají dělat. Takže sekuriťáci, todle to todle to, ale teď tady nejsou fabriky, není tady nic, takže spíš bych řekl takový ekonomický pád. 50.000 lidí, najděte jim práci.“

2.1.3. Sokolov: nejtvrdší dopad útlumu těžby

Sokolovští respondenti v obou skupinách se k útlumu těžby vyjadřovali spontánně již dříve v rámci tématu pozorovaných dlouhodobých změn. Jich se útlum dotkl nejvíce, protože utlumovaný důl Jiří leží bezprostředně za hranicí města. Právě v Sokolově byl útlum těžby spojován s konkrétní ztrátou práce, propouštěním, nejistotou rodin a nutností hledat novou ekonomickou orientaci.

Dospělí v Sokolově hovořili především o útlumu a konci uhlí jako o nejsilnější konkrétní dlouhodobé změně a zásadním historickém zlomu od uhlí k nejisté nové budoucnosti. Upozorňovali na propouštění a ztrátu pracovních míst, vznik nových dceřiných firem od Sokolovské uhelné a. s. a pokusy o restrukturalizaci. Současně zmiňovali proměnu ekonomiky a pracovních nároků, protože bývalí zaměstnanci z těžby mají často problém přizpůsobit se jinému typu práce. K tomu se přidávají plány nových průmyslových zón, stárnutí populace, růst cen bydlení a obtížný start mladých. Jako jedinou jednoznačně pozitivní změnu vnímali lepší životní prostředí, novou rekreační krajinu a určitou perspektivu v rozvoji turistického ruchu.

Vybrané citace

„Končí SUAS, to je asi to největší, co se tady za posledních 10 let děje.“
„Takže spousta lidí přišla o práci díky tomu, že se propouštělo. Sice si SUASka udělala dceřiné společnosti, aby si spoustu těch lidí udržela, ale i to nestačí
„Ale ty fabriky opravdu si radši vezmou mladšího člověka, než někoho, kdo dělal 30 40 let na šachtě.“
„Znám několik lidí, který už přišli o práci, dostali odstupný a udělali si rekvalifikaci ve vyšším věku. On si bude zvykat, že už není mistrem, montuje okna, ale to je asi v jakémkoliv zaměstnání.“
„Sokolov teď asi podle mého bude chvilku hledat svou cestu k průmyslu, protože jsou tady pozemky. Jestli se tady postaví nějaká hala, tak se tam asi začne něco vyrábět.“
„Určitě se zlepší životní prostředí. S velkou pravděpodobností budou asi napouštět ten lom za Poříčím. Ono to změní i klima.“
„Karlovarský kraj je malinký. Když už sem ty lidi dotáhnete, jsou fakt nadšení, protože Sokolov je dobrá základna, je uprostřed.“
„Já jako byznysmen bych řekl, ať je tady šachta, ale kdybych podnikal v rekreačním ruchu, tak bych řekl, ať to skončí, ať se udělá pořádný byznys v turistice.“

2.1.4. Rozdíl mezi dospělými a studenty

Dospělí respondenti, souhrnně z Chebu, Karlových Varů i Sokolova, vnímali útlum těžby mnohem více přes konkrétní životní dopady, tedy přes práci, příjmy, dostupnost obživy, stabilitu rodin a celkové fungování místní ekonomiky. U dospělých byl obraz výrazně praktičtější a sociálně citlivější: oceňovali sice čistší prostředí a rekultivaci, ale mnohem silněji řešili, co útlum vzal.

Studenti z Karlových Varů a Sokolova nahlíželi stejné téma více strategicky a z hlediska perspektivy do budoucna. Méně mluvili o přímé osobní ztrátě a více o tom, zda transformace povede k novému typu rozvoje, modernější ekonomice a lepší perspektivě pro mladé. Jinak řečeno, dospělí hodnotili útlum hlavně podle jeho sociálních následků tady a teď, zatímco studenti podle toho, zda z něj může vzniknout smysluplná budoucnost pro region.

2.2. Demografický vývoj kraje očima respondentů

Respondentům byly předloženy vybrané statistické údaje formou tabulek, grafů a mapky. Zkoumány byly jejich reakce, případně povědomí o daných faktech a také náměty na řešení nepříznivého demografického vývoje. Přesná podoba statistických podkladů je uvedena v příloze (str. 45).

Respondenti se vcelku shodli jak na příčinách, tak na návrzích vhodných řešení. Napříč všemi skupinami se opakovaly zejména tyto příčiny nepříznivého demografického vývoje, které je třeba chápat propojeně: chybějící nebo nedostatečná vysoká škola a s tím související odchod mladých za studiem; skutečnost, že se absolventi často nevracejí, protože narážejí na nedostatek kvalitních pracovních míst a nejsou spokojeni se slabšími mzdami; drahé nebo obtížně dostupné bydlení; a specificky u dospělých také širší pocit špatné správy kraje, slabé vize a stagnace.

Nejčastěji navrhovaná řešení byla obdobně konzistentní: zřízení vysoké školy nebo rozšíření vysokoškolských oborů, tvorba pracovních míst, zejména kvalifikovaných, moderních a s vyšší přidanou hodnotou, zlepšení dostupnosti bydlení a posílení zdravotní péče a služeb pro stárnoucí populaci.

Vybrané citace

„Odfrčí ten produktivní věk, tak samozřejmě těch dětí se bude rodit míň, protože teď rodiče tady prostě nežijí, když jdou pryč, když ubývají. Ty grafy jsou logický.“
„Je takový téma, co se řeší hodně dlouho a samozřejmě to není jenom Karlovarský kraj, ale obyvatelstvo stárne všeobecně nejenom v Český republice, ale i v Evropě.“
„Pokud Karlovarský kraj nevybuduje nějakou pobočku nebo svoji vlastní vysokou školu a ty lidi pořád budou jezdit do Prahy do Plzně a dál a prostě se zpátky nevrátí, protože tady nemají hnedka uplatnění, nenajdou tady hnedka práci a nemají tady bydlení.“
„Kde najdou stabilní práci, tak si tam třeba i potom ve výsledku najdou byt. A ono se to od toho všechno odvíjí.“

2.2.1. Rozdíly mezi studenty a dospělými

Studenti viděli příčiny nepříznivého demografického vývoje hlavně ve strukturálním nastavení kraje: **v otázce školství, pracovních příležitostí, návratnosti absolventů a dobře placené práce v moderních provozech**.

Dospělí naproti tomu výrazněji přidávali každodenní provozní podmínky života, jako jsou **bydlení, lékaři, fungování města, správa a veřejné služby.** Společným jmenovatelem napříč skupinami je přesvědčení, že demografické trendy nejsou přirozeným osudem regionu, ale důsledkem nedostatečně atraktivních podmínek pro život mladých lidí a rodin. Výpovědi studentů a mladších respondentů ilustrují důraz na propojení školy a práce. Dospělí do této debaty častěji vnášeli motiv širšího úpadku tradiční ekonomiky a oslabení běžných životních jistot.

Vybrané citace

„Mě je důležité se soustředit nejenom na ty školy samotné, ale na to, jak moc si ten kraj atraktivní pro podnikání, podnikání jiné než korporátní.“
„Přilákat nějaký zahraniční ty investory.“
„Pro mě hlavně kvůli tomu, že tady prostě mladých lidí málo a tím pádem tady chátrá ta ekonomika.“
„Je to o tom, že je jiná doba. Padla doba fabrik, třísměnných provozů. Pivovary se bourají, Magnesie, fabriky, sušenky, nic se nevyrábí a je to o tom, že pokud lidi mají práci, tak mají bydlení a chtějí budovat a žít. To tady spadlo. Tady žije čistě hoteliérství, turistika, nějaký ty kola, dobře hokej.“

2.2.2. Cheb jako demografická výjimka

Cheb představuje výjimku z hlediska vývoje počtu obyvatel. V tomto městě podle respondentů obyvatel přibývá. Hlavním důvodem je podle nich příchod cizinců za prací. Vietnamci rozvíjejí obchod ve městě a při hranicích s Německem. Ukrajinci mají pověst pracovitých dělníků ve stavebnictví, ale také ve zdravotnictví a dalších profesích, o něž nemají zájem Češi. Filipínci a Indové přicházejí jako levná pracovní síla do průmyslových provozů. Podle prosakujících informací se však v novém průmyslovém parku bude využívat spíše průmyslových robotů, a tím vyvstane potřeba kvalifikovaných specialistů na jejich obsluhu.

Vybrané citace:

„V 90. letech přišlo dost Ukrajinců, kteří už jsou dnes občané ČR a ti s sebou měli děti. Pak tu máme Vietnamce, kteří už dnes jsou začlenění. Oni tady mají více možností. Dělají všechno ohledně kšeftu. Hlavně obchody. Oni tady vlastně obsadili to, co naši občané nejsou ochotni dělat.“

„Ten průmyslový park u Chebu má přilákat vzdělanější lidi. Kdyby se nestavěl, tak jednu základní školu musíme zavřít. Těch dětí je málo a budou klesat. Když sem nepřijdou další rodiny.“

„Zdravotnictví je s tím také propojeno. Jsou tam volná místa, protože tu uklízečku a kuchařku nechce nikdo dělat.“

„Doktor by tady měl velké uplatnění. Ale jim se líbí ve velkém městě.“

2.2.3. Rodinné vazby a sociální kontext demografického vývoje

Vedle strukturálních faktorů, jako jsou dostupnost vzdělání, práce nebo bydlení, se v diskusích jednotlivě objevily také úvahy o roli rodiny a širších sociálních souvislostech demografického vývoje regionu.

V diskusní skupině dospělých v Sokolově zazněla například úvaha o významu rodinné výchovy a lokální sounáležitosti. Podle respondenta může mít vliv na návrat mladých lidí po studiích to, zda jsou již v dětství vedeni k vztahu k místu, kde vyrůstali, a k rodinnému zázemí. Pozornost vzbudila také mapka zobrazující míru sociálního vyloučení v regionu. Relativně vysoké hodnoty některé účastníky překvapily. Část respondentů tento jev interpretovala v historickém kontextu vývoje bývalých Sudet, kdy po odsunu původního obyvatelstva došlo k dosídlení regionu novým obyvatelstvem, které si podle nich vytvářelo vztah k regionu obtížněji.

Tyto úvahy nepředstavují dominantní interpretaci napříč všemi skupinami respondentů, ale doplňují obraz regionu o další rovinu: vedle ekonomických a institucionálních faktorů může demografický vývoj ovlivňovat také míra rodinné sounáležitosti, historická zkušenost a lokální zakotvení obyvatel.

Vybrané výroky

„Odmalička jsme s manželkou říkali, že tady jsme doma, tady máte tátu, mámu, tady máte babičky, dědy, bratrance, sestřenice. Šli na vysokou školu do Prahy. Bál jsem se, našel si tam holku, že se nevrátí. Základ je v rodině a já znám spoustu lidí, kteří říkají, co tady, tady chcíp pes. Jdi do Prahy a teď je mají na Floridě, v Londýně, v Praze a teď koukají, já tady mám oba dva syny.“

„Neuvidím vnoučata, protože budou hledat uplatnění jinde. Teď je mám v Kanadě, takže je uvidím třikrát nebo jedenkrát za rok.“

„Sociální vyloučení je od zajímavé téma. Politici o tom mluví pořád. Když se podíváte na tu mapu, tak to ve své podstatě kopíruje bývalé Sudety.“

„Jak odešli původní obyvatelé a přišla určitá sorta lidí. Už tehdy neměli žádné vazby a vztahy k tomu, kde byli předtím a nevytvořili si je ani tady.“

„Když odhaduji věk vašich rodičů, tak to byla ta doba, kdy to v podstatě tady sebrali Sudetům a většinu jich vystěhovali, tři čtvrtě obyvatelstva, z tohohle kraje pryč. Tito vybudovali ty fabriky. Naši rodiče ne, naši rodiče sem byli dosazeni do těch fabrik, aby tu někdo pracoval. Teď jsme zjistili, že ani po těch 100 letech nevíme úplně přesně, jak najet do těch přirozených kolejí, které jsme prostě přervali.“

2.2.4. Hlavní příčiny a navrhovaná řešení demografického vývoje

Níže uvádíme shrnutí příčin a respondenty navrhovaných řešení.

Tabulka 2 hlavní příčiny a navrhovaná řešení demografického vývoje

Skupina	Hlavní příčiny	Navrhovaná řešení
Cheb (dospělí)	Nedostatek dostupného bydlení, nedostatek lékařů a služeb, tlak na kapacity města; bez podmínek pro život se lidé neusazují a město slábne	Zlepšit bytovou dostupnost, upravit pravidla podpory bydlení, posílit lékařskou péči a základní služby, řešit praktické podmínky života ve městě
Karlovy Vary (studenti)	Odchod mladých za studiem, nevracení absolventů, chybějící vysoká škola, málo kvalifikovaných pracovních míst, slabší mzdy, menší atraktivita kraje	Zřídit vysokou školu / více oborů, navázat je na místní uplatnění, zlepšit dopravní infrastrukturu, přilákat firmy a moderní obory, otevřít více kvalifikovaných pracovních míst
Karlovy Vary (dospělí)	Dlouhodobě špatné řízení města a kraje, slabá nebo chybějící vize, oslabování běžného života města, nedostatek perspektivy pro mladé	Vytvořit dlouhodobou koncepci rozvoje, zlepšit správu města a kraje, rozvíjet školství, zdravotnictví a bydlení, podpořit běžný městský život pro místní
Sokolov (studenti)	Odchod mladých za studiem, hlavně problém nevracení, nedostatek moderních pracovních příležitostí, slabá ekonomická dynamika kraje	Rozšířit nabídku pracovních míst, přilákat výrobu s vyšší přidanou hodnotou, zlepšit podnikatelské prostředí, zlepšit dopravní dostupnost, podpořit obory s reálným uplatněním
Sokolov (dospělí)	Odchod mladých za studiem, chybějící vysoké školy, nevracení absolventů, drahé bydlení, nejistota práce, obtížný start mladých rodin, oslabení tradiční ekonomiky	Zřídit vysokou školu / pobočky VŠ, posílit vazbu mezi školou a praxí, řešit dostupné bydlení, podpořit mladé rodiny, zlepšit služby, zdravotní péči a sociální infrastrukturu

2.3. Pozitivní a negativní dopady dlouhodobých změn v regionu

Dlouhodobé změny v Chebu, Karlových Varech a Sokolově přinesly respondentům zároveň viditelná zlepšení prostředí i nové formy nejistoty. Pozitivně nejčastěji vnímali zlepšení veřejného prostoru, rekreačních možností, kvality krajiny a životního prostředí. Negativně pak především to, že tyto proměny často nevedly ke stejné míře zlepšení v oblasti práce, bydlení, zdravotní péče a životní stability.

Nejzřetelněji to bylo patrné v Sokolově, kde ekologicky pozitivní transformace po těžbě současně přinesla přímou ztrátu práce a sociální nejistotu. Podobná dvojznačnost se objevovala i v Karlových Varech, kde fyzické zkrášlování města podle respondentů nevyřešilo odchod mladých ani slabou profesní perspektivu. V Chebu byly změny vnímány nejvíce jako zlepšení kvality města a prostředí, zároveň však s rostoucími obavami z tlaku na služby, bydlení a každodenní fungování města.

2.3.1. Vnímané dlouhodobé změny v jednotlivých městech

Cheb

V Chebu hodnotila většina respondentů dlouhodobé změny spíše pozitivně. Upozorňovali na **proměnu veřejného prostoru a města k lepšímu** od 90. let, tedy na opravy města, záchranu starších domů, zlepšení vzhledu centra a vznik nového sportovního a rekreačního zázemí. Za jednu z nejvýraznějších konkrétních změn považovali **vznik a postupné rozšíření sportovně-rekreačního areálu Krajinka**, vnímaného jako dlouhodobý a velmi pozitivní zásah do života města. Důležité bylo také zlepšení životního prostředí po útlumu těžby a průmyslu, proměna krajiny po těžbě a rozvoj cyklostezek a rekreační infrastruktury. Současně ale respondenti sledovali růst průmyslových zón a nových hal a výrazný nárůst počtu cizinců, k němuž zaujímali ambivalentní postoje.

Vybrané citace

„V podstatě ta úroveň města jde neustále nahoru. Když to srovnám třeba za posledních 20 let, tak to je uvidět.“
„V roce 93 proti roku 89 spadlo na Chebsko o 379 tisíc tun méně, dneska máte sníh bílej.“
„Je tady poměrně hodně cizinců tady. Který tady, ne že by vadili, ale jako přece jenom na tak malé město je to předimenzovaný.“
„Na ten úklid a na ty další práce tam samozřejmě asi Čecha nedostaneme.“
„Podle mě přibydou, protože zde staví park číslo 2, průmyslový. A tam budou potřeba pracovní síly. A je jasný, že naši lidi se tam nehrnou.“

Karlovy Vary

V Karlových Varech respondenti popisovali dlouhodobé změny ambivalentně. Na jedné straně **oceňovali obnovu historických budov, rozvoj kulturních akcí** a postupné zlepšování některých veřejných prostor. Pozitivně byla zmiňována například **rekonstrukce Císařských lázní, modernizace obchodních a veřejných míst, rozšíření obchodní zóny nebo posun ve výstavbě dálnice D6**. Studenti také pozitivně vnímali rozvoj menších rekreačních ploch a úpravy veřejných prostranství.

Současně však zaznívala řada kritických poznámek. Studenti upozorňovali například na výstavbu velkých průmyslových hal v menších obcích v okolí Ostrova a Vojkovic, která podle nich zhoršila dopravní situaci a proměnila charakter okolní krajiny. Kriticky byla vnímána také některá opatření v každodenním provozu města, například zavádění placeného parkování v místech, kde dříve nebylo.

Dospělí respondenti pak hodnotili dlouhodobé změny spíše negativně. Často zmiňovali úpadek běžného městského života a proměnu Karlových Varů ve více turistické a méně obytné město. Kriticky se vyjadřovali také k rostoucí přítomnosti cizinců a k tomu, že některým zásahům do uspořádání města podle nich chybí dlouhodobá koncepce. Podle části respondentů se město sice proměňuje a investuje do veřejného prostoru, tyto změny však často nepřinášejí zlepšení pro každodenní život místních obyvatel. V diskusích se také objevoval pocit slábnutí ekonomické základny města a regionu, který se podle respondentů posouvá od průmyslového a výrobního zázemí k užší ekonomice více založené na službách a turistice.

Vybrané výroky

„Mně se líbí, že se obnovují staré budovy, které dříve třeba nefungovaly. Rekonstrukce Císařských lázní se dost povedla."

„Za mě zase pozitivní změna je, že se posunula stavba dálnice D6. Že se o dost urychlila ta cesta."

„Mezi Chebem a Ostrovem směrem na Německo a nám během asi tří let postavili dvě obrovský haly Amphenol a vesnice není vůbec stavěná na to, aby tam jezdila denně hromada kamionů. Doprava tam je strašná."

„Čisté prostředí, ve kterém děti budou moci vyrůstat v relativně klidu, ale z čeho to poplatí?"

„Chybí tomu nějaká dlouhodobější vize."

„Mně se jeví, že magistrát má nějaký cíl, směr investovat peníze do rekonstrukcí věcí okolo řeky (...) ale chybí tomu dlouhodobější vize."

„Tady se z Varyády udělalo nějaký multikino a obchody (...) Jak se tam ty lidi asi dostanou a do teďka není autobus, který by jel přes rozcestí prostě k Varyádě."

„O vysoké škole v Karlových Varech se bavíme 35 let. A 35 let se tady pro to nic neudělalo."

Sokolov

Respondenti v Sokolově popisovali dlouhodobé **změny regionu především jako strukturální proměnu spojenou s útlumem tradičního průmyslu a hledáním nové ekonomické role kraje**. Jedním z nejčastěji zmiňovaných témat byl odchod mladých lidí za studiem a prací. Podle respondentů kraj mladé obyvatele ztrácí a část z nich se již po studiích nevrací.

Studenti upozorňovali také na dlouhodobou stagnaci některých odvětví, úpadek tradičních provozů a nejistou transformaci krajiny po těžbě. Zmiňovali vznik nových průmyslových zón, ale současně vyjadřovali nejistotu, jaký typ pracovních příležitostí tyto projekty regionu skutečně přinesou.

Dospělí respondenti vnímali změny především ve vazbě na každodenní život a pracovní situaci v regionu. Za nejvýraznější dlouhodobou změnu považovali útlum těžby uhlí, který je podle nich spojen s propouštěním a ztrátou pracovních míst. Zmiňovali také vznik nových dceřiných společností Sokolovské uhelné a pokusy o restrukturalizaci místní ekonomiky, zároveň však upozorňovali na obtížné přizpůsobování bývalých pracovníků z těžby novým typům zaměstnání. Dalšími tématy byla proměna pracovních nároků, stárnutí populace, růst cen bydlení a složitější start mladých lidí do samostatného života.

Jako jednoznačně pozitivní změnu respondenti často uváděli zlepšení životního prostředí a proměnu krajiny po těžbě. Rekultivované plochy a nová rekreační krajina podle nich mohou do budoucna představovat příležitost pro rozvoj turistiky a nových aktivit.

Vybrané výroky

„Odcházejí studovat jinam a nevracejí se.“

„Kraj chudne a nic se tady nevyrábí. Nic se nevyváží. Je to prostě kraj, který jenom existuje.“

„Tady ten kraj nám opravdu umírá pod rukama s těmi pracovními příležitostmi.“

„Ten kraj musí hledat svoji cestu v průmyslu.“

„Takže spousta lidí přišla o práci díky tomu, že se propouštělo.“

„Sokolov teď asi podle mého bude chvilku hledat svou cestu k průmyslu.“

„Určitě se zlepší životní prostředí.“

„Mě by se to určitě líbilo, kdyby se to zatopilo. Já i ten Medard mám rád.“

2.3.2. Shrnutí vnímání dlouhodobých změn

Celkově respondenti popisují Karlovarský kraj jako území, které se viditelně mění, ale ne vždy způsobem, který by byl pro místní obyvatele jednoznačně pozitivní nebo srozumitelný. Napříč skupinami respondenti nejčastěji vnímali dlouhodobé změny ve třech rovinách: fyzickou proměnu měst a krajiny, ekonomickou a pracovní proměnu regionu a demografickou a sociální změnu.

Fyzická proměna se týká oprav veřejných prostor, rekonstrukcí budov, rozvoje rekreačních ploch a proměny krajiny po těžbě. Ekonomická a pracovní proměna souvisí s útlumem tradičního průmyslu, změnou struktury zaměstnání, vznikem nových průmyslových zón a nejistotou, jaký typ práce region do budoucna nabídne. Demografická a sociální změna se projevuje odchodem mladých, stárnutím populace, nárůstem počtu cizinců a proměnou sociálního klimatu měst.

Celkový obraz regionu je proto dvojznačný. Na jedné straně respondenti oceňují zlepšení životního prostředí, rekultivaci krajiny, opravy měst a vznik nových veřejných a rekreačních prostor. Na druhé straně opakovaně upozorňují, že tyto změny neodstraňují klíčové problémy regionu: nejistotu práce, odchod mladých, slabší ekonomickou základnu, obtížný přístup k bydlení a dlouhodobou nejistotu ohledně budoucího směřování kraje. Karlovarský kraj tak v jejich výpovědích vystupuje jako region viditelně proměněný, ale stále hledající novou stabilitu i novou přesvědčivou vizi budoucnosti.

Tabulka 3 Pozitivní a negativní dopady dlouhodobých změn

Skupina	Pozitivní dopad dlouhodobých změn	Negativní dopad dlouhodobých změn
Cheb (dospělí)	Zvelebení města, rozvoj „Krajinky“, více možností pro sport a volný čas, lepší životní prostředí a čistší vzduch	Tlak na **bydlení**, parkování a služby, obavy z přetížení města, pocit nespravedlnosti v bydlení, obavy z růstu počtu cizinců
Karlovy Vary (studenti)	Opravy historických budov, hezčí veřejný prostor, více kulturních akcí, lepší dopravní napojení (D6)	Změny neřeší jejich vlastní budoucnost: stále chybí **vysoké školy**, dobrá práce a perspektiva; některé investice zhoršily dopravu a každodenní komfort
Karlovy Vary (dospělí)	Část města je upravenější, město si drží silnou identitu a reprezentativní charakter	Slábnutí běžného městského života, pocit stagnace, investice bez vize, změny podle nich často nepomáhají místním obyvatelům
Sokolov (studenti)	Vědomí, že kraj se musí proměnit; potenciál pro modernější ekonomiku, technologie a nový průmysl	Proměna zatím posiluje hlavně pocit **nejistoty** a nutnost odejít jinam; studenti zatím nevidí dost důvodů, proč v regionu zůstat
Sokolov – dospělí	Lepší životní prostředí po útlumu těžby, nová rekreační krajina, šance na novou ekonomickou orientaci	Přímá **ztráta práce**, pokles příjmů, nejistota rodin, složité rekvalifikace a oslabení navázaných místních ekonomik

Z tabulky vyplývá, že dlouhodobé změny jsou respondenty často vnímány jako dvojznačné: zlepšují vzhled měst, veřejný prostor a životní prostředí, ale zároveň často nezlepšují stejně rychle podmínky pro práci, bydlení a životní jistotu. Jinými slovy, pozitivní změny jsou spíše viditelné a prostorové, zatímco negativní dopady jsou častěji sociální, ekonomické a existenční.

3. Důvody odchodu, příchodu a setrvání v Karlovarském kraji

Jak respondenti uvažují o své budoucnosti v Karlovarském kraji a jaké faktory ovlivňují jejich rozhodování o příchodu, odchodu nebo setrvání v regionu? Diskuse ukázaly, že vztah k místu je formován kombinací praktických i emocionálních faktorů, od pracovních příležitostí a dostupnosti vzdělání až po sociální vazby a kvalitu životního prostředí. Rozhodování o migraci přitom není jednorozměrné: vedle ekonomických důvodů hrají významnou roli také osobní životní strategie, rodinné vztahy či pocit domova. Analýza tak ukazuje, že stabilita regionu závisí nejen na ekonomických podmínkách, ale i na tom, zda dokáže nabídnout obyvatelům realistickou životní perspektivu.

Obsah diskusí ohledně důvodů, proč se odstěhovat, zůstat nebo se případně přistěhovat byl uzavřen asociativní technikou. Respondenti doplňovali nedokončené věty na kartě. Následující analýza potvrdila nálezy z předcházejících fází diskuse. Výpis odpovědí z karet je uveden v příloze (str. 51).

3.1. Důvody, proč se lidé stěhují do Karlovarského kraje

Respondenti uváděli několik typů motivů, které mohou lidi přivést do Karlovarského kraje. První skupinu tvoří důvody spojené s **kvalitou prostředí a životního stylu**. Region je vnímán jako místo s čistým životním prostředím, blízkostí přírody a klidnějším tempem života typickým pro menší města. Atraktivní je také přítomnost historických a architektonických památek. V tomto kontextu se často objevuje tzv. lázeňský trojúhelník (Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně), který je vnímán jako prostor spojující krásné prostředí, kulturní tradici i dostupnost lázeňské péče. Respondenti zmiňovali rovněž kulturní život regionu, například Mezinárodní filmový festival v Karlových Varech (KVIFF).

Druhou skupinu motivů představují **profesní příležitosti** („prospektoři na pracovním trhu“). Významným faktorem je blízkost Německa a možnost pracovat za hranicemi při současném bydlení v regionu s relativně nižšími životními náklady. Zmiňován byl také Průmyslový park Cheb, který nabízí pracovní uplatnění v průmyslu a logistice. Podle respondentů se navíc plánuje výstavba druhého průmyslového parku (s předpokládaným zahájením kolem roku 2027), kde by měli najít uplatnění vysoce kvalifikovaní pracovníci, například specialisté na programování a obsluhu průmyslových robotů. V tomto kontextu respondenti upozorňovali, že Cheb se demograficky do určité míry vymyká celkovému vývoji Karlovarského kraje.

Další příležitosti k přistěhování se podle respondentů objevují v profesích, které regionu chybějí, například ve zdravotnictví (lékaři) nebo v podnikání. Zmiňován byl zejména cestovní ruch, lázeňské služby nebo developerská činnost. Tyto možnosti však předpokládají schopnost jednotlivce aktivně identifikovat a využít existující příležitosti.

Vedle těchto faktorů respondenti uváděli také **osobní motivy**, například snahu začít „nový život“ nebo stěhování za partnerem.

3.2. Důvody, proč se lidé stěhují z Karlovarského kraje pryč

Důvody odchodu z regionu byly respondenty spojovány především s pracovními a vzdělanostními příležitostmi. V diskusích se opakovaně objevoval motiv „kdo uteče, ten vyhraje“.

Respondenti poukazovali na to, že v regionu **chybějí pracovní příležitosti** pro některé **kvalifikované profese**. Mzdy za stejnou práci jsou navíc podle jejich zkušeností nižší než v jiných regionech České republiky nebo v zahraničí. Pro řadu lidí tak Karlovarský kraj nenabízí dostatečné finanční podmínky pro zajištění rodiny podle jejich představ. Dalším důvodem je omezená možnost kariérního růstu.

Často zmiňovaným tématem je také **nedostatek vzdělávacích institucí**, zejména vysokých škol. Tento faktor posiluje migraci mladých lidí do větších měst, kde mohou studovat a následně najít širší pracovní uplatnění.

Celkový obraz regionu byl v této souvislosti shrnován pocitem stagnace. Respondenti popisovali, že region podle nich nabízí méně příležitostí ke vzdělání, práci i výdělku než větší města. Odchod do velkých měst proto vnímají jako logickou cestu za širšími možnostmi.

Vedle ekonomických faktorů se objevovaly také další důvody. Někteří respondenti poukazovali na **nižší pocit bezpečí v některých lokalitách**, který spojovali s výskytem osob pod vlivem návykových látek a konfliktním chováním ve veřejném prostoru. Okrajově byl zmiňován také vliv drsnějšího podnebí.

3.3. Důvody, proč se lidé z Karlovarského kraje nestěhují, ale zůstávají

Respondenti uváděli řadu důvodů, proč lidé v Karlovarském kraji zůstávají. Tyto důvody lze rozdělit na pozitivní, negativní a neutrální.

Mezi pozitivní faktory patří především silný **lokální patriotismus** a **rodinné vazby**. Pro mnoho respondentů představuje region domov, kde žily již předchozí generace a kde mají rodinu, přátele a širší sociální zázemí. Významnou roli hraje také životní styl spojený s klidnějším tempem života a blízkostí přírody, zejména Krušných hor. Specifickou strategií je kombinace bydlení v regionu s **prací v zahraničí**. Pendleři využívají nižší životní náklady a kvalitu prostředí v Karlovarském kraji, zatímco za prací dojíždějí do Německa, kde dosahují vyšších výdělků.

Vedle těchto pozitivních důvodů se objevují i faktory negativní. Někteří respondenti uváděli, že z regionu neodcházejí především proto, že **nemají dostatek finančních prostředků na přestěhování** jinam. V takových případech je setrvání vnímáno spíše jako omezení než jako svobodná volba.

Další skupinu tvoří neutrální důvody. Respondenti zmiňovali **vliv životního stereotypu** nebo **nedostatek motivace ke změně**. Pro některé představují pozitivní rysy regionu dostatečnou hodnotu, která nepodněcuje potřebu odchodu. Jiní zde vidí **svou profesní perspektivu** nebo zdědili **nemovitost**, která je váže k místu. V několika případech respondenti uváděli návrat do regionu po odchodu do **důchodu.**

4. Osobní strategie respondentů

Otázka osobní strategie se zaměřila na to, jak respondenti vnímají svou budoucnost v regionu, co je motivuje k setrvání nebo odchodu a jak uvažují o svém profesním rozvoji. Před otevřenou diskusí byli účastníci požádáni, aby svou pozici zaznamenali na sedmistupňové škále, kde hodnota **1 znamenala rozhodné setrvání** v regionu a **hodnota 7 rozhodnutí odejít**. Výpis hodnot a jejich zdůvodnění obsahuje příloha (str. 52).

Výsledky ukázaly výrazné rozdíly mezi generacemi. Z dorůstající generace **středoškolských studentů vyjádřilo 15 z 19 respondentů zájem odejít z Karlovarského kraje**. Hlavní motivací je hledání vysněné a adekvátně placené práce. V některých případech sehrála roli také širší rodina žijící v jiných regionech.

Naopak mezi dospělými respondenty převládala tendence zůstat. **12 z 18 dospělých plánovalo spíše setrvání** v regionu, především kvůli vazbě na sociální i fyzické prostředí. Respondenti zmiňovali nejen krásné prostředí měst a Krušných hor, ale také výsledky vlastní práce a budované zázemí. Rodina, přátelé a pocit „rodné hroudy“ vytvářejí silnou emocionální vazbu, zejména pokud jsou respondenti relativně spokojeni se svou obživou a bydlením.

Zbývajících šest respondentů mezi dospělými patřilo spíše k mladší části skupiny. Mezi nimi byl ale i učitel (42 let), který zvažoval odchod především kvůli nízkému platu, z něhož by podle svých slov nedokázal uživit plánovanou rodinu.

4.1. Porovnání diskusních skupin

Při porovnání všech pěti diskusních skupin se ukázaly výrazné rozdíly v míře ochoty zůstat v regionu.
Od nejstabilnějších po skupiny s největším odchodovým potenciálem lze jejich pořadí shrnout následovně:

1. Cheb – nejstabilnější a nejvíce zakotvená skupina
2. Sokolov (dospělí) – převaha setrvání, ale realisticky podmíněná
3. Karlovy Vary (dospělí) – rozpolcenost mezi vazbou a frustrací
4. Sokolov (studenti) – podmíněné setrvání, ale časté zvažování odchodu
5. Karlovy Vary (studenti) – nejsilnější odchodový potenciál

Nejstabilněji ukotvení jsou tedy respondenti z Chebu a dospělí ze Sokolova, zatímco nejvýraznější odchodový potenciál vykazují studenti, zejména v Karlových Varech. Rozhodujícím faktorem přitom není pouze citová vazba k místu, ale především to, zda region nabízí pracovní uplatnění, dostupné bydlení a perspektivu osobního rozvoje.

Tabulka 4 Převládající směr v diskusní skupině

Skupina	Převládající směr	Hlavní důvod	Typ individuální strategie
Cheb (dospělí)	Spíše zůstat	Spokojenost s místem, pocit domova, dobré životní prostředí, „dobře se mi tu žije“	Stabilizační – zůstat, dokud region poskytuje základní podmínky k životu; odchod jen při výrazném zhoršení
Karlovy Vary (dospělí)	Rozpolcené / podmíněně zůstat	Silná citová vazba k rodnému kraji, ale zároveň nejistota bydlení, práce a budoucnosti	Podmíněně stabilizační – zůstávat kvůli vazbě a rodině, ale s výraznými pochybnostmi o dlouhodobé udržitelnosti
Sokolov (dospělí)	Spíše zůstat	Kořeny, rodina, přátelé, firma, lokální vazby a životní ukotvení	Zakotvená adaptace – zůstat, využívat místní zázemí, ale zůstávat otevřen i jiným možnostem
Karlovy Vary (studenti)	Spíše odejít	Chybějící vysoká škola, slabší pracovní trh, malý prostor pro profesní a sociální rozvoj	Odchod za rozvojem – odejít za studiem, prací, zkušeností a širšími možnostmi; návrat jen podmíněně
Sokolov (studenti)	Podmíněně odejít / podmíněně zůstat	Mají vztah k místu, ale rozhoduje práce, plat, bydlení a další příležitosti	Podmíněná mobilita – chtějí zůstat, pokud najdou odpovídající uplatnění; jinak odejdou za lepší příležitostí

5. Návrhy na řešení problémů v regionu

Otázka možných řešení problémů Karlovarského kraje se v diskusích objevovala opakovaně. Respondenti často spojovali nepříznivý demografický vývoj regionu s nedostatkem základních podmínek pro stabilní život. Zejména s omezenou nabídkou pracovních příležitostí, absencí vysokoškolského vzdělávání, nedostatkem dostupného bydlení a nedostatečnou dopravní dostupností. Když byli vyzváni, aby si představili, že sami rozhodují o budoucnosti kraje, jejich návrhy se soustředily především na praktická a strukturální opatření. Tato kapitola shrnuje návrhy respondentů, jejich hodnocení předložených opatření i postoje k dotačním programům spojeným s transformací regionu.

5.1. Návrhy dle respondentů

Diskuse byla rozvíjena pomocí projektivní techniky. Respondenti byli vyzváni, aby ve fiktivní roli nově zvolených krajských zastupitelů navrhli opatření, která by mohla zlepšit demografickou a ekonomickou situaci regionu. Jejich návrhy se soustředily do několika hlavních oblastí. Z celkového přehledu pak každý respondent vybral 2 návrhy podle jeho názoru nejdůležitější. Počet preferencí je uveden v závorce.

Vzdělávání a vysoká škola (13 preferencí)

Nejčastěji zmiňovaným návrhem bylo zřízení vysoké školy v Karlovarském kraji nebo výrazné rozšíření nabídky vysokoškolských oborů. Respondenti zdůrazňovali, že absence vysoké školy vede k odchodu mladých lidí za studiem a snižuje pravděpodobnost, že se po absolvování studia do regionu vrátí.

Objevoval se také návrh spolupracovat s univerzitami z jiných regionů nebo využít prázdné budovy ve městech pro vznik vysokoškolského zázemí.

Podpora podnikání a pracovních příležitostí (11 preferencí)

Druhou výraznou oblastí byla podpora podnikání. Respondenti si pod tím představovali různé nástroje od dotační podpory a nabídky prostor pro podnikání až po zjednodušení administrativy a omezení regulace.

Část respondentů zdůrazňovala potřebu inkubátorů pro začínající podnikatele a start-upy. Jiní volali po obecnější deregulaci podnikatelského prostředí.

V diskusích se poměrně často objevoval **také požadavek na vznik pracovních příležitostí s vyšší přidanou hodnotou.** Respondenti tím nemysleli pouze větší počet pracovních míst, ale především změnu struktury regionální ekonomiky.

Vyšší přidanou hodnotu spojovali zejména s technologicky vyspělejší výrobou, IT a digitálními profesemi, moderními technickými obory, zdravotnictvím a dalšími vysokoškolsky kvalifikovanými profesemi. Často zaznívaly odkazy na technologický vývoj, software, mikročipy, energetiku nebo moderní průmyslové provozy.

Z výpovědí respondentů, zejména studentů, vyplývá, že vyšší přidanou hodnotu nevnímají pouze jako ekonomickou kategorii, ale jako otázku profesní perspektivy. Prakticky to znamená poptávku po inženýrských, vývojových, zdravotnických, digitálních a energetických profesích, které mohou být provázány s regionální školskou a inovační infrastrukturou a pomoci udržet mladé a vzdělané obyvatele v regionu.

Konkrétní příklady profesí a oblastí, které respondenti spojovali s vyšší přidanou hodnotou, zahrnovaly například:

- IT a moderní technologie
- software development
- technologický vývoj

- high-tech výrobu
- energetiku a nové energetické technologie
- výrobu baterií
- zdravotnictví (lékaři, sestry, záchranáři, laboratorní profese)
- pedagogiku a odborné vzdělávání
- odborně zaměřené lázeňství a balneologii

Z výpovědí lze zároveň dovodit širší okruh profesí, například výzkum a vývoj, automatizaci, robotiku, mechatroniku nebo digitálně orientované služby.

Dopravní infrastruktura (9 preferencí)

Doprava byla vnímána jako významná bariéra rozvoje regionu. Respondenti zmiňovali zejména dokončení dálnice D6, výstavbu obchvatu Karlových Varů a celkové zlepšení silniční infrastruktury.

Vedle toho se objevily také návrhy na zlepšení městské hromadné dopravy, zejména v Sokolově – například častější spoje nebo lepší dostupnost dopravy pro obyvatele okolních obcí. (4 zmínky)

Zdravotnictví (6 preferencí)

Dalším významným tématem byla dostupnost zdravotní péče. Respondenti upozorňovali na nedostatek lékařů a zdravotnického personálu v regionu. Navrhovali například zvýšení platů zdravotníků nebo nabídku bytů a ordinací pro lékaře.

Zemědělství a lokální ekonomika (3 preference)

Menší část respondentů zdůrazňovala také podporu zemědělství a lokální produkce potravin jako způsob, jak posílit regionální ekonomiku.

Další návrhy

Mezi další návrhy patřilo například:

- rozšíření mimoškolních aktivit pro děti
- podpora menších měst a komunitních akcí
- větší zapojení mladých do veřejné debaty
- projekty dostupného bydlení
- propagace regionu a přilákání odborníků
- podpora místních kulturních aktivit

Respondenti své návrhy opakovaně zdůvodňovali tím, že se sice zlepšuje fyzický prostor měst, ale ne vždy kvalita každodenního života. Podle nich mladí lidé odcházejí především proto, že jim v regionu chybí škola, práce, bydlení a dlouhodobá perspektiva.

Vybrané citace
„Největší téma za mě je ta vysoká škola.“

„Ta prvotní příčina je ta vysoká škola, radši se přestěhuju za studiem třeba do Plzně a pak už tam samozřejmě radši zůstanu.“

„Pořád opisujeme jeden a ten samý problém. Není tady uplatnění pro lidi, kteří něco vědí, umějí, mají vyšší kvalifikaci.“

„Je tady poměrně hodně pracovních míst, ale to, co je problém, jsou ty byty.“

„Mně by se tady líbil nějaký prostor pro začínající podnikatele, nějaký inkubátor.“

„Přilákat výrobu s vyšší přidanou hodnotou.“ „Bez lidí není vlastně ekonomika.“

„Do budoucna se nám bude zhoršovat doprava.“

„Určitě bych tu městskou hromadnou dopravu zlepšil.“

Tabulka 5 Návrhy na řešení zjištěných problémů

Skupina	Obecné návrhy v diskusi	Návrhy v projektivní technice	Očekávaný demografický efekt
Cheb (dospělí)	Lepší dostupnost bydlení, spravedlivější pravidla podpory bydlení, více lékařů a zubařů, řešení parkování a kapacit města	Více lékařů, zvýšení platů ve zdravotnictví, podpora místní výroby potravin, vysoká škola, dokončení infrastruktury	Vyšší schopnost města udržet rodiny a lidi v produktivním věku; lepší služby by mohly zvýšit stabilitu obyvatel a snížit odchod za základními potřebami
Karlovy Vary (studenti)	Zřízení vysoké školy, více oborů s návazností na praxi, lepší doprava, více kvalifikovaných pracovních míst, větší zapojení mladých, více mimoškolních aktivit	Vysoká škola (často jako priorita), pedagogické a zdravotnické obory, dopravní infrastruktura, vyšší platy ve zdravotnictví, podpora kroužků a vzdělávacích aktivit, podpora menších měst, propagace kraje	Omezení odchodu mladých za studiem, vyšší šance na návrat absolventů, lepší podmínky pro usazení mladých rodin, posílení produktivní populace
Karlovy Vary (dospělí)	Dlouhodobá koncepce rozvoje, lepší řízení města a kraje, efektivnější investice, podpora školství, zdravotnictví a bydlení, posílení běžného života pro místní	Školství, lékaři, startovací byty, inkubátory / zázemí pro začínající podnikatele, podpora místní ekonomiky	Atraktivnější město pro mladé a rodiny, menší tlak na odchod, větší šance na návrat dětí a absolventů, stabilnější mezigenerační zázemí
Sokolov (studenti)	Rozšíření pracovních příležitostí, přilákání výroby s vyšší přidanou hodnotou, lepší doprava, lepší podmínky pro podnikání, částečně i vyšší školské zázemí	Deregulace podnikání, podpora podnikání, přilákání výroby s vyšší přidanou hodnotou, rozšíření pracovních míst, zlepšení dopravy	Vyšší motivace mladých zůstávat, větší návratnost absolventů, posílení ekonomicky aktivní populace, menší pocit perifernosti regionu
Sokolov (dospělí)	Přilákat lékaře, zlepšit dostupnost zdravotní péče, vytvořit startovací byty, podpořit mladé rodiny, zlepšit MHD, využít nevyužité prostory, podpořit podnikání a novou ekonomiku po útlumu těžby	Lékaři, startovací byty, podnikatelské inkubátory / zázemí pro začínající podnikatele, MHD zdarma nebo výrazně lepší doprava	Menší odchod mladých a rodin, lepší podmínky pro stárnoucí populaci, stabilizace regionu po ekonomické transformaci, vyšší šance udržet produktivní obyvatele

5.2. Hodnocení předložených návrhů

Respondentům byly následně předloženy konkrétní návrhy rozvojových opatření. Každý respondent označil dva nejdůležitější návrhy a jeden nejméně důležitý.

5.2.1. Výsledné hodnocení návrhů

Zadavatelé výzkumu navrhli určitá opatření, jak kraj pozdvihnout na vyšší úroveň. Každý respondent vybíral ze svého pohledu dva návrhy nejdůležitější (2x +1 bod) a jeden nejméně důležitý (1x -1 bod). Následující tabulka (Tabulka 6) zachycuje výsledek.

Tabulka 6 Hodnocení předložených návrhů

Založit vysokou školu s návazností na uplatnění absolventů v místě.	14
Rozšířit nabídku pracovních příležitostí	13
Postavit kvalitní a dostupné byty společně s vybaveností pro kvalitní život v esteticky pojatém prostředí (školy a školky, zdravotnická zařízení, komunitní centra, vybavení pro volný čas včetně využití rekultivovaného území např. pro vodní rekreaci, outdoorové sporty, cestovní ruch atd.)	13
Zlepšit a zrychlit dopravní dostupnost uvnitř regionu i do okolních regionů (dopravní a technická infrastruktura).	10
Přilákat výrobu s vyšší přidanou hodnotou (high-tech, znalostní ekonomika).	9
Rozvíjet cestovní ruch a služby pro turisty.	-5
Budovat sociální zařízení a rozvíjet služby v souvislosti s postupným stárnutím obyvatel.	-8
Zaměřit se hlavně na začlenění dětí a lidí z vyloučených lokalit.	-11

Poznámka:

Předložený seznam je vhodné vnímat nikoli jako hlasování, ale jako podklad pro další diskusi. V případě jeho využití pro hlasování by docházelo ke zkreslení, zejména u oblasti pracovních míst, která je rozdělena do dvou samostatných bodů. Za problematické lze považovat také příliš široce vymezenou položku „vybavenost“, jež zahrnuje různorodé oblasti (např. bydlení, zdravotnictví či volnočasové aktivity). Dále je vhodné zpřesnit bod „Zaměřit se hlavně na začlenění dětí a lidí z vyloučených lokalit“, který může být interpretován primárně jako důraz na finanční podporu sociálně slabších skupin. Vnímání části veřejnosti přitom naznačuje obavy z pasivního přijímání této podpory a z jejího možného odtoku k tzv. obchodníkům s chudobou.

Vybrané citace

„Zaměřovat se na pomoc tomu, kdo ji nechce, je prostě plýtvání časem a energiemi. Ti, co chtějí, ti makají a s nimi není problém.“

„Znáte Rovnou? Rovná byl takový experiment, kdy tam chtěli postavit ukázkovou socializaci, socialistická vesnici, ještě za minulého režimu. Teď je to skanzen, ta vyloučená lokalita. Mají tam domy, mají tam zdravotní středisko školu. Mají tam sál, hospodu, všechno, ale nikdo tam nechce bydlet, protože tam odstěhovali romské spoluobčany a ti to tam docela vybydlili.“

„Máme tady ty vyloučený lokality a nějací lidi si na tom vydělávají.“

Žebříček priorit

1. Založit vysokou školu s návazností na uplatnění absolventů v místě (+14)
Nejsilnější priorita napříč skupinami. Respondenti ji vnímali jako klíčový nástroj, jak omezit odchod mladých za studiem a zvýšit šanci, že se po škole v regionu usadí.

2.–3. Rozšířit nabídku pracovních příležitostí (+13)
Stejně silná priorita jako bydlení. Respondenti opakovaně zdůrazňovali, že bez práce — zvlášť smysluplné a stabilní — kraj dál ztrácí mladé a ekonomicky aktivní obyvatele.

2.–3. Postavit kvalitní a dostupné byty s vybaveností (+13)
Bydlení patří k naprosto základním podmínkám, bez kterých podle respondentů nelze udržet mladé lidi, rodiny ani nové pracovníky. Důležitá byla nejen cena, ale i návazná vybavenost a kvalita prostředí.

4. Zlepšit a zrychlit dopravní dostupnost uvnitř regionu i do okolních regionů (+10)
Doprava byla chápána jako základní podmínka každodenního života, studia, práce i atraktivity regionu. Neřeší problém sama o sobě, ale bez ní podle respondentů ostatní změny nebudou fungovat.

5. Přilákat výrobu s vyšší přidanou hodnotou (high-tech, znalostní ekonomika) (+9)
Tento návrh byl důležitý zejména jako cesta k proměně ekonomické struktury kraje. Respondenti v něm viděli šanci na kvalifikovanější pracovní místa a menší závislost na málo perspektivních odvětvích.

6. Rozvíjet cestovní ruch a služby pro turisty (-5)
Turismus respondenti neodmítali, ale většinou ho nevnímali jako hlavní odpověď na odliv mladých, nedostatek práce nebo demografické smršťování. Častěji byl chápán jako doplněk, ne jako jádro řešení.

7. Budovat sociální zařízení a rozvíjet služby v souvislosti s postupným stárnutím obyvatel (-8)
Téma stárnutí obyvatel respondenti silně vnímali, ale tuto položku často neřadili mezi hlavní rozvojové priority. Chápali ji spíš jako reakci na důsledek než jako nástroj, který kraj „pozvedne“.

8. Zaměřit se hlavně na začlenění dětí a lidí z vyloučených lokalit (-11)
Nejméně podporovaný návrh. Respondenti toto téma obvykle nepokládali za hlavní páku rozvoje kraje ani za klíč k zastavení odlivu obyvatel; častěji ho vnímali jako důležité, ale sekundární.

Zjištěné preference vyjadřují především **touhu po zvýšení dynamiky, stimulaci ekonomiky,** což se následně vrátí v péči o životní úroveň starších věkových kategorií. Podpora cestovního ruchu údajně není tak důležitá, protože tato oblast se rozvíjí spontánně. Úsilí o začleňování určitých skupin obyvatel údajně nepřináší jejich vzestup, nýbrž stagnaci. Respondenti tak nejvíce podporovali opatření, která podle nich řeší příčiny odlivu obyvatel, tedy vzdělání, bydlení, práci a dopravu.

Vybrané citace:

„Je tady poměrně hodně pracovních míst, ale to, co je problém, jsou ty byty.“

„Postavit kvalitní a dostupné byty. Pokud chceme sem přilákat lidi, tak ty lidi musí někde bydlet.“

„Jednoznačně to všechno spojují peníze.“

„Málo místa… kdyby se měla tady postavit nějaká vysoká škola… kam by se to dalo?“

„Zakroužkoval jsem rozšíření pracovních nabídek a zakroužkoval jsem tu vyšší přidanou výrobu.“

„Za mě budovat sociální zařízení je méně důležité“

„Není problém, že by odcházeli, ale je problém, že se nevracejí.“

„Já jsem dal přilákat výrobu s vyšší přidanou hodnotou a rozšířit nabídku pracovních příležitostí.“

„Já mám křížek u rozvíjení cestovního ruchu. Nemyslím si, že by to bylo špatný, ale ani si nemyslím, že to je důležitý.“

5.3. Dotační programy

Povědomí o dotačních programech spojených s transformací regionu bylo mezi respondenty relativně nízké. Nejmenší znalost se ukázala u studentů. Informovanější byli pouze jednotlivci mezi dospělými respondenty, kteří měli osobní zkušenost s čerpáním dotací.

Respondenti uváděli několik typických postojů k dotačním programům:

- **nejasnost a nesrozumitelnost**: lidé často nevědí, co přesně „transformace“ znamená
- **nedůvěra v nastavení podmínek:** dotace jsou podle části respondentů administrativně složité a ve výsledku nevýhodné
- **kritika rozmělňování peněz:** obavy, že finance mizí v drobných nebo kosmetických projektech
- **pozitivní hodnocení konkrétních výsledků:** rekultivace a viditelné investice jsou oceňované, pokud je lidé mohou „vidět na vlastní oči“

Pozitivně byly vnímány především projekty, jejichž dopad je viditelný v krajině nebo veřejném prostoru. Naopak abstraktní programy transformace regionu zůstávaly pro část respondentů obtížně srozumitelné.

Vybrané citace

„Některé dotace v zemědělství jsem použil. Vím, o co se jedná. Pak v rámci solárních panelů a kotlíkové dotace. Takže, co jsem nastudoval. Není to tak růžové, jak se zdá.“

„Třeba ty kotlíkové dotace, vy tu cenu zaplatíte celou a myslíte si, že vám poměrnou část vrátí. Oni vám ji nevrátí. Musíte splňovat další podmínky. Podmínky jsou nákladně vyšší o hodně, než kolik je ta dotace.“

„Já nevím nic o transformaci. Kam se chce ten kraj dostat, když bude transformovat? (…) Transformace je změna a já nevím, kam se ten kraj chce posunout, když jsme se bavili o tom, že všechno máme.“

„Neřekl bych, že by novinka, ale přijde mi to logický, že se dotuje. Obzvlášť tu transformaci, ale že bych vyloženě věděl, to ne.“

„A hlavně kam se investují, aby se investovaly smysluplně. K čemu nám je, že za peníze Evropské unie se vysadí kytičky před Tržnicí.“

„Poláci si za peníze z Evropský unie vybudovali dálniční síť a Česká republika to rozfrcá prostě po milionkách tu a tam, ale nic hmatatelného.“

6. Nejvýznamnější rozdíly mezi skupinami respondentů

Názory a postoje respondentů se lišily nejen podle základního segmentu (středoškolští studenti vs. dospělí), ale také podle měst, která jednotlivé skupiny reprezentovaly. V průběhu diskusí se ukázalo, **že respondenti sdílejí řadu společných zkušeností s regionem, zároveň však jednotlivá města vnímají skrze odlišné dominantní rámce**. Tyto rozdíly se promítaly do způsobu, jakým respondenti hodnotili kvalitu života, budoucnost regionu i jeho hlavní problémy.

6.1. Cheb: město praktické obyvatelnosti

Respondenti z Chebu působili jako skupina, která své město hodnotí **nejvíce prakticky a zároveň poměrně stabilně pozitivně**. Ve srovnání s ostatními městy méně hovořili o symbolice, identitě nebo velkých rozvojových vizích a více o tom, zda **město dobře funguje pro každodenní život**.

Za významné považovali zejména funkčnost města, historické centrum, rekreační a sportovní zázemí včetně areálu Krajinka. **Pozitivně vnímali také proměnu veřejného prostoru a celkové zlepšení vzhledu města**. Problémy formulovali především jako praktické každodenní potíže, například **nedostatek lékařů, otázky parkování, dostupnost bydlení nebo kapacitu některých služeb.**

Ve srovnání s Karlovými Vary i Sokolovem tak Cheb v jejich výpovědích působil jako město, které je relativně dobře obyvatelné a zvládnutelné, i když samozřejmě není bez problémů.

6.2. Karlovy Vary: město potenciálu a napětí mezi reprezentací a životem

Karlovy Vary – studenti

Studenti v Karlových Varech hodnotili **město především optikou vlastní budoucnosti**. Jejich přístup byl výrazně orientovaný na perspektivu. Město hodnotili podle toho, **zda v něm lze studovat, najít kvalifikovanou práci a dlouhodobě se profesně rozvíjet.**

Silně oceňovali přírodní prostředí, architekturu, kolonády, čistotu města a kulturní akce. Zároveň však velmi otevřeně formulovali pochybnosti, **zda město nabízí dostatečné podmínky pro budoucnost mladé generace**. Mezi klíčová témata patřil nedostatek vysokých škol, odchod mladých lidí za studiem, omezené pracovní příležitosti pro kvalifikované profese, nižší mzdy a slabší profesní perspektiva.

V jejich výpovědích se tak často objevoval ambivalentní postoj: město mají rádi, ale nejsou si jisti, zda v něm mohou zůstat.

Karlovy Vary – dospělí

Dospělí respondenti z Karlových Varů byli **ze všech skupin nejkritičtější vůči správě města a jeho dlouhodobému směřování.** Nehodnotili pouze kvalitu života, ale výrazně také způsob, jakým je město řízeno.

Na jedné straně oceňovali přírodu, lázeňský charakter města, architekturu a jeho jedinečnost. **Současně však upozorňovali na rozpor mezi reprezentativní podobou města a jeho slábnoucí schopností být dobrým místem pro běžný život místních obyvatel.**

V diskusích se opakovaně objevovaly výroky o tom, že město „už nežije“, že mu chybí dlouhodobá vize a že investice často postrádají jasnou koncepci. Ve srovnání se studenty se dospělí více soustředili na otázky správy města, veřejných rozhodnutí a politické odpovědnosti.

6.3. Sokolov: město transformace a hledání nové role

Sokolov – studenti

Studenti v Sokolově byli ze všech skupin **nejvíce zaměřeni na strukturální a ekonomickou logiku rozvoje regionu.** Jejich přístup byl méně založený na lokální identitě a více na analytickém a systémovém uvažování o budoucnosti regionu.

V diskusích často **zmiňovali podnikání, deregulaci, moderní průmysl, technologie, výrobu s vyšší přidanou hodnotou a dopravní napojení regionu**. Region hodnotili především podle toho, zda nabízí **perspektivu moderní ekonomiky a kvalifikovaných pracovních příležitostí.**

Ve srovnání s ostatními skupinami také častěji otevřeně hovořili o možnosti odchodu z regionu. Karlovarský kraj vnímali jako místo, které se musí výrazně proměnit, jinak bude i nadále ztrácet mladé obyvatele.

Sokolov – dospělí

Dospělí respondenti ze Sokolova byli **silně ukotveni v každodenní zkušenosti s proměnou regionu**. Jejich pohled byl výrazně ovlivněn tématem útlumu těžby a ekonomické transformace.

Na jedné straně oceňovali praktičnost města, jeho kompaktní charakter, dostupnost služeb pěšky a blízkost přírody. Na druhé straně velmi často hovořili o **dopadech konce těžby uhlí, ztrátě pracovních míst, rekvalifikacích a nejistotě lidí, kteří byli dříve zaměstnáni v průmyslu.**

Respondenti si uvědomovali, že region prochází ekologickou i ekonomickou proměnou, zároveň však tuto transformaci vnímali jako sociálně náročný proces. Na rozdíl od studentů uvažovali méně v abstraktních konceptech a více skrze konkrétní životní zkušenosti a dopady na místní obyvatele.

6.4. Hlavní rozdíly mezi skupinami respondentů

Srovnání jednotlivých skupin ukazuje, že **obyvatelé jednotlivých měst sdílejí společnou zkušenost s regionální proměnou, zároveň však každé město vnímají prostřednictvím odlišného dominantního rámce:**

- Cheb je vnímán především jako funkční a obyvatelné město.
- Karlovy Vary jako město reprezentace, ale zároveň nevyužitého potenciálu.
- Sokolov jako město výrazně ovlivněné ekonomickou transformací a hledáním nové role.

Současně je patrný výrazný rozdíl mezi studenty a dospělými respondenty. Studenti hodnotí region především z hlediska budoucí perspektivy – tedy možnosti studia, profesního uplatnění a dlouhodobého rozvoje. Dospělí naopak častěji zdůrazňují každodenní fungování města, kvalitu služeb, správu veřejných věcí a sociální důsledky probíhajících změn.

Jinými slovy, **mladší respondenti se ptají především na to, zda v regionu mohou budovat svou budoucnost, zatímco starší generace více řeší, zda je region dobře spravovaným a dlouhodobě udržitelným místem pro život.**

Tyto rozdíly lze stručně shrnout do několika typických výroků, které dobře vystihují dominantní perspektivu jednotlivých skupin:

- Cheb: *„Je důležité, aby město dobře fungovalo.“*
- Karlovy Vary – studenti: *„Je důležité, abych tu měl budoucnost.“*
- Karlovy Vary – dospělí*: „Je důležité, aby město mělo směr a bylo dobře řízené.“*
- Sokolov – studenti: *„Je důležité, aby se region modernizoval.“*
- Sokolov – dospělí: *„Je důležité zvládnout proměnu po útlumu těžby.“*

Přílohy

1. Struktura vzorku

Tabulka 7 Cheb - dospělí

Pohlaví	Věk	Vzdělání	Povolání
muž	27	vyučen	soustružník
muž	39	VŠ	chovatel zvířat
žena	40	SŠ	pokladní v kasinu
žena	55	vyučena	prodavačka
muž	69	SŠ	podnikatel
muž	76	VŠ	učitel

Tabulka 8 Karlovy Vary – dospělí

Pohlaví	Věk	Vzdělání	Povolání
muž	21	SŠ	student
žena	23	SŠ	studentka VOŠ
muž	42	VŠ	učitel
žena	67	VŠ	učitelka v důchodu
muž	58	vyučen	galvanizér
žena	68	VŠ	ošetřovatelka v důchodu

Tabulka 9 Karlovy Vary – studenti

Pohlaví	Věk	Střední škola
muž	17	Střední zdravotnická škola Karlovy Vary
žena	17	Střední zdravotnická škola Karlovy Vary
muž	18	Střední průmyslová škola, Ostrov nad Ohří
muž	18	Střední průmyslová škola, Ostrov nad Ohří
žena	18	Střední škola stravování a služeb Karlovy Vary
muž	18	Střední škola stravování a služeb Karlovy Vary
žena	18	První české gymnázium, Karlovy Vary
muž	18	První české gymnázium, Karlovy Vary
žena	18	SUPSKV
muž	19	SUPSKV

Tabulka 10 Sokolov – dospělí

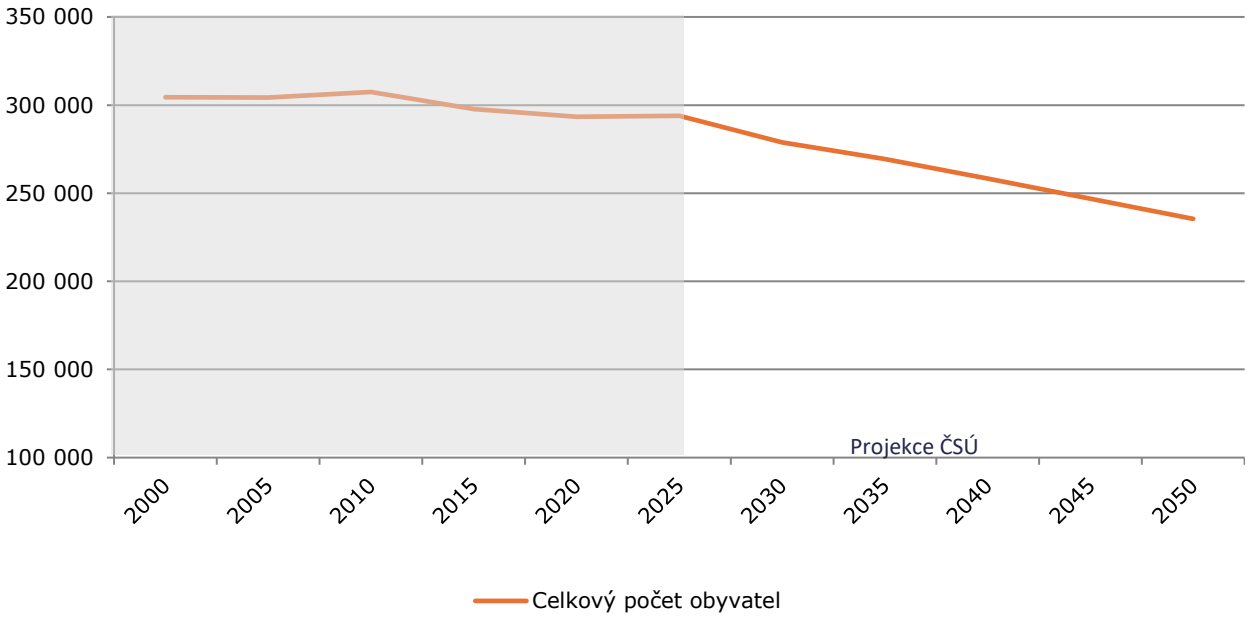
Pohlaví	Věk	Vzdělání	Povolání
muž	21	základní	student
muž	22	Základní	lešenář
žena	42	SŠ	administrativní pracovnice
žena	53	VŠ	technik
muž	58	SŠ	sociální pracovník
muž	64	SŠ	podnikatel

Tabulka 11 Sokolov – studenti

Pohlaví	Věk	Střední škola
muž	19	Gymnázium Sokolov
muž	19	Gymnázium Sokolov
muž	19	Gymnázium Sokolov
muž	18	ISŠTE Sokolov
muž	18	ISŠTE Sokolov
muž	19	ISŠTE Sokolov
muž	19	ISŠTE Sokolov
muž	21	Střední škola živnostenská Sokolov
muž	21	Střední škola živnostenská Sokolov

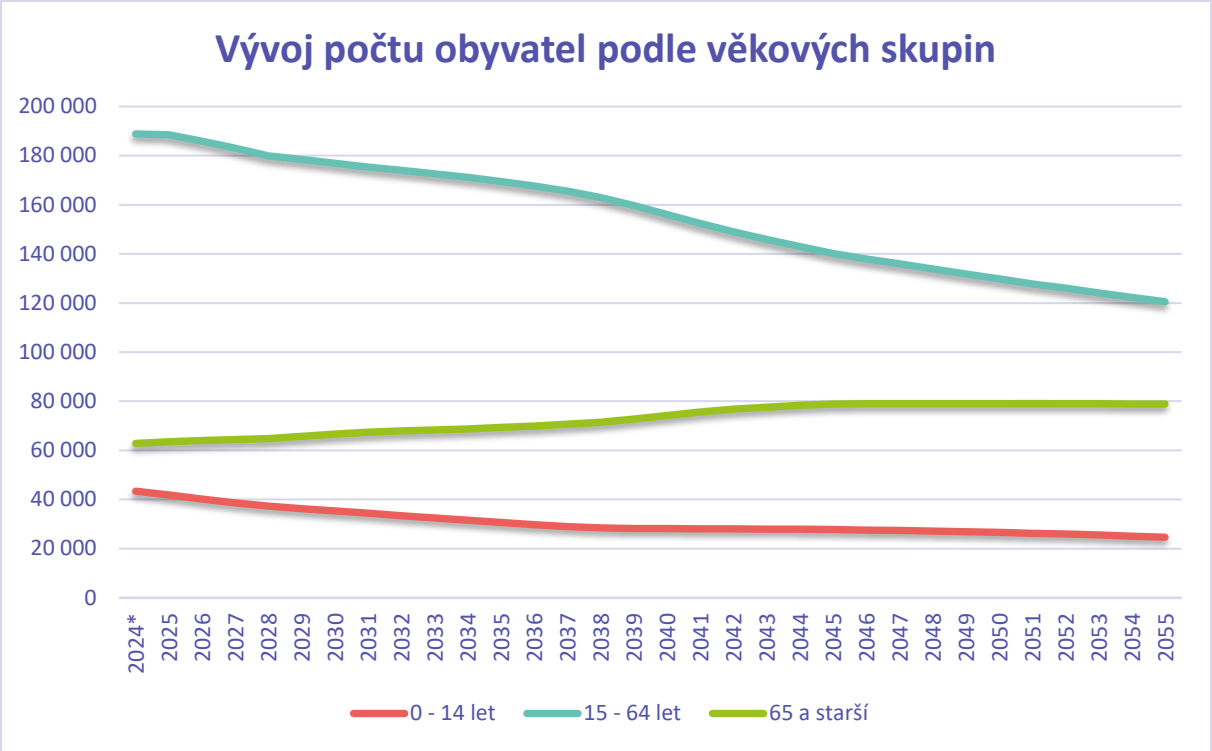
2. Předložená statistika k demografickému vývoji

2.1. Změna v počtu obyvatel Karlovarského kraje

Zdroj: ČSÚ, Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2080

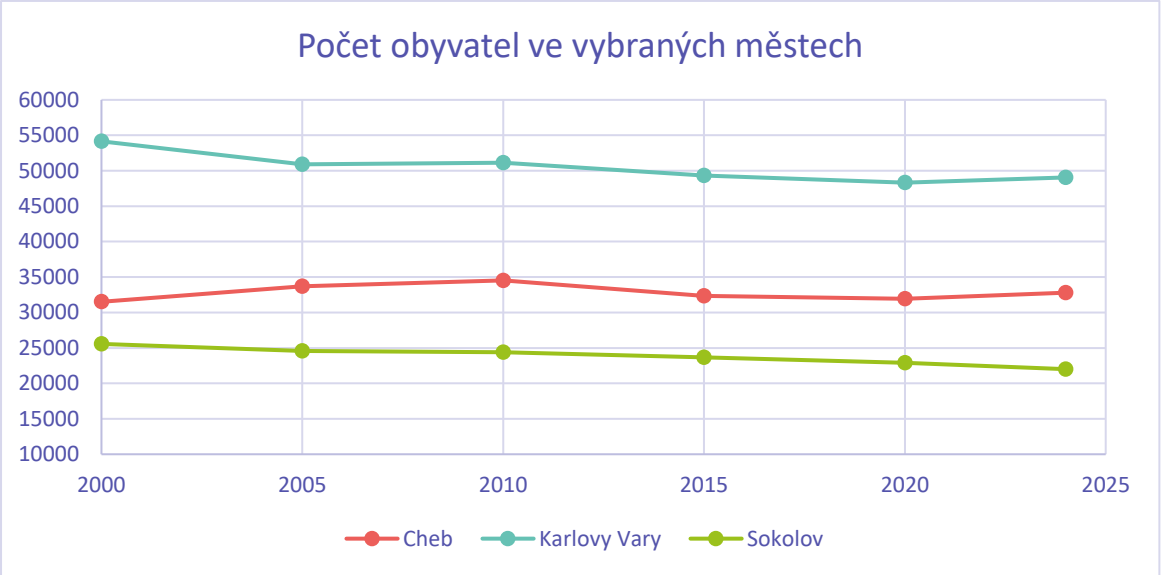
2.2. Vývoj počtu dětí, pracujících a seniorů

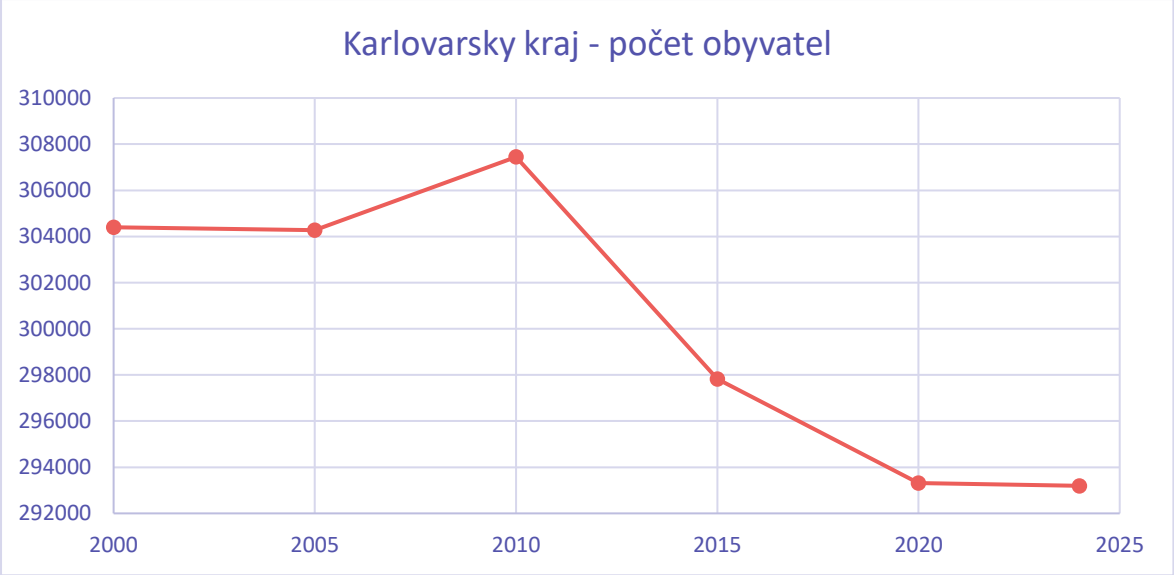
Zdroj: ČSÚ, Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2080

2.3. Změny v počtu obyvatel 2000-2024 v uvedených městech

Území	2000	2024	Změna
Cheb	31 511	32 808	1 297
Karlovy Vary	54 150	49 073	-5 077
Sokolov	25 565	22 007	-3 558
Karlovarský kraj	304 400	293 195	-11 205

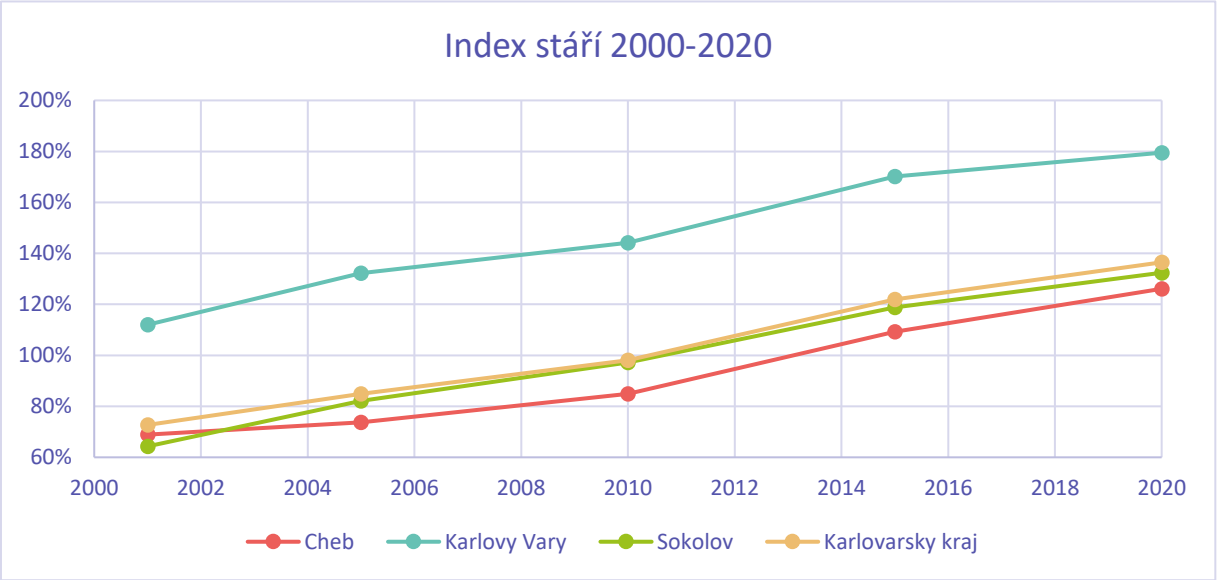

Zdroj: ČSÚ, Počet obyvatel v krajích ČR

Zdroj: ČSÚ, Počet obyvatel v krajích ČR

2.4. Index stáří 2000-2020

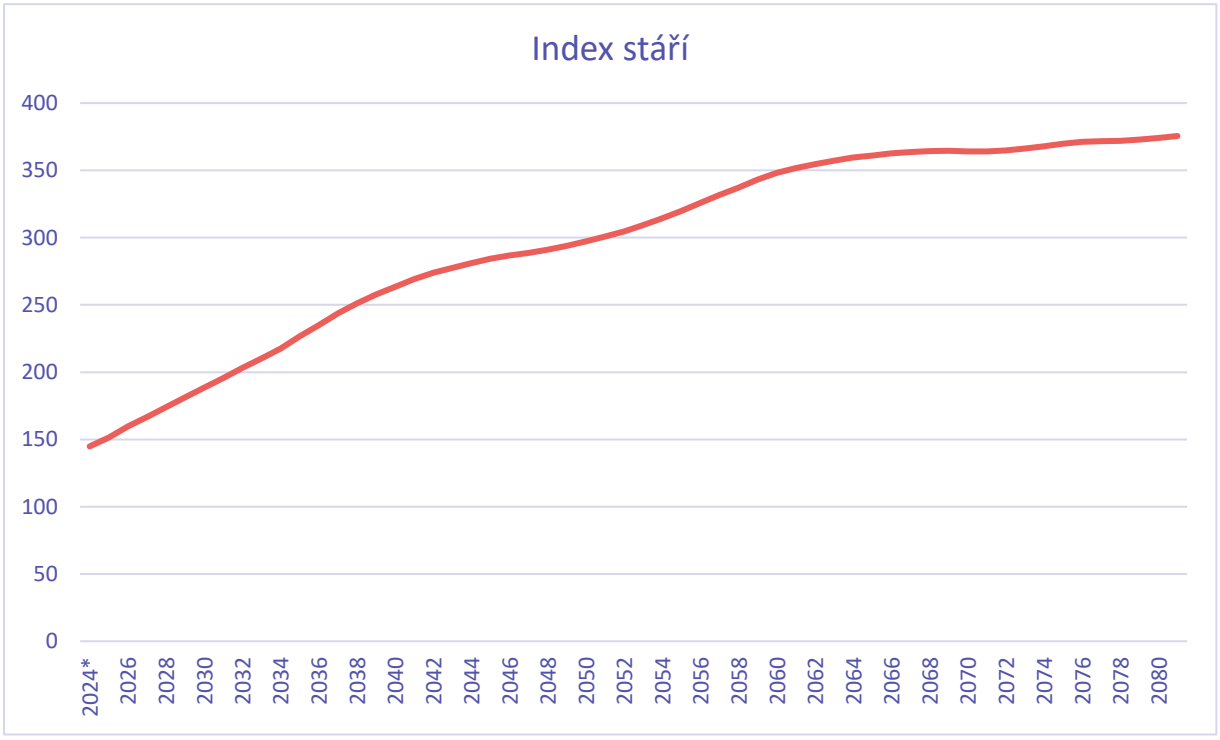
Index stáří vyjadřuje poměr počtu osob ve věku 65+ k počtu dětí do 14 let.

Např. v Karlových Varech připadá 180 lidí ve věku 65 let a starších na 100 dětí do 14 let.

Pro srovnání, v ČR v prosinci 2024: 133 %.

Výpočet: Index stáří = (Počet osob ve věku 65+ / Počet osob ve věku 0-14 let) * 100

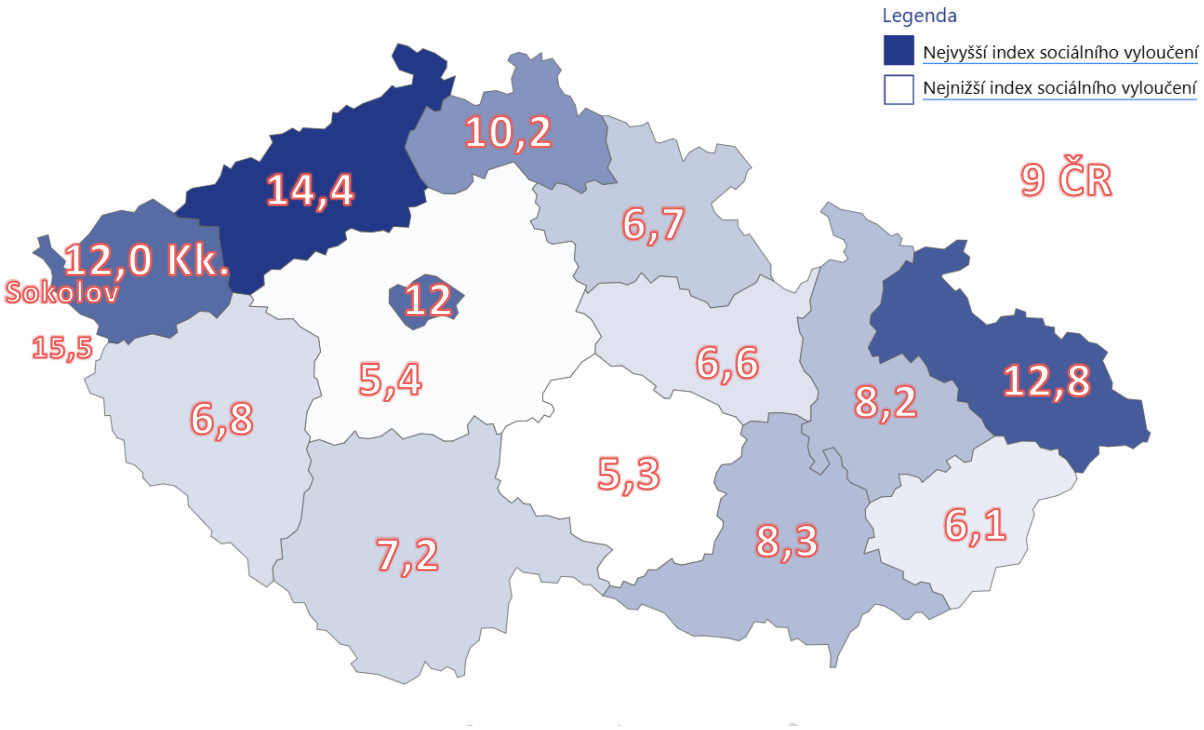
2.5. Očekávaný vývoj indexu stáří v ČR do roku 2080

Zdroj: ČSÚ, Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2080

2.6. Index sociálního vyloučení

Čím vyšší hodnota, tím vyšší sociální vyloučení

Zdroj: Agentura pro sociální začleňování, 2024

Poznámka: Index sociálního vyloučení v sobě obsahuje exekuce, nezaměstnanost, sociální dávky či nedokončení základní školy.

3. Karty

3.1. KARTA 1

Myslí si	Odpoví	Myslí si
Cheb		
Nevím, jestli je to dobrý nápad.	Určitě doporučuji.	Je zde pěkně.
Třeba půjde se mnou	OK. Myslíš, že to bude lepší?	Já tam nechci, ale třeba mu to rozmluvím.
Já jsem tady spokojený. Bydlím v Chebu	Já bych se přestěhoval do Frant. Lázní.	Je tu lepší složení obyvatel. Město je příjemné k bydlení.
V rámci prostředí a ekonom., průmyslu, dopravy a obsluhy.	Proč ne? A kam? Z jakého důvodu?	Že situace bude lepší, levnější, ek. výhodnější.
Pokud chceš pracovat, práci si zde určitě najdeš.	Přistěhuj se, máme tu krásnou přírodu, obzvláště v Chebu, i samotný Cheb, historické město to je.	Ale bacha na ty nepřizpůsobivý.
Určitě uvažuje, z jakého důvodu … Je tu klidnější život a jednodušší. Spousta přírody okolo. A změna je život.	To je zajímavé, to by mne nenapadlo.	Proč zrovna tam? Vždyť se ví, že je tam málo práce, nedostatečná lékařská péče … Málo kultury oproti velkým městům.

Karlovy Vary

Chtěl bych žít ve městě, které je slavné skrze historii a (díky) výjimečným kulturním akcím.	To není špatný nápad, náš region je velmi hezký, ale musím tě upozornit, že tu možná neseženeš dobrou práci, kterou jsi měl v místě bývalého bydliště. Já osobně tu zůstanu, protože tu žiju celý život a nedokážu si představit, že budu žít jinde.	Jsem překvapen, že se sem chce někdo přestěhovat, vždyť jsme nejhorší kraj historicky ve všem. Nelze mu jeho rozhodnutí rozmlouvat, sám musí poznat místo, kde bude spokojen.
Děti by alespoň vyrostly v čistém prostředí, ale na střední školu už asi budeme muset zase jinam.	To jsem také zvažoval, je to tam krásné. Ale nenašel jsem práci, ze které bych poplatil základní potřeby … a ceny tam jsou snad i vyšší než u nás.	Možná bude za prací dojíždět, ale kam? Do Plzně? Do Prahy?
xxx	Já tu žiji od narození. Je klid. Jsi kousek od přírody, ale jinak je tu docela nuda.	xxx
Kultura, lázeňská léčba, historie, turismus, hotely, kolonáda, sport. Vyžitím film festival.	Je to zajímavé, ale co práce, možnost ubytování. Bydlení + založit rodinu.	Počet obyv.? Neznalost jazyka možná?! Pomocné práce hotely, divadla, akce, ubytování.
Je to můj kamarád, tak by mi mohl dobře poradit.	A dobře sis to rozmyslel? Co preferuješ? Jsi sám nebo s rodinou?	Mám mu o některých městech toho říci více, aby měl možnost si o nich udělat obrázek? K. Vary, Ostrov, Sokolov, Chodov, Cheb.
xxx	Lákalo by mě bydlení v K. Varech nebo v Mariánských Lázních, ale nevím, jestli bych tu sehnala byt a hlavně prac. uplatnění. Příroda je krásná, na lyže není daleko, v létě např. sjíždět Ohři, cyklistika.	Musím si zjistit podmínky, nabídky, sepsat si pro a proti. Bude to těžká volba.

Sokolov

xxx	Dobrý nápad, je tam pěkná krajina.	Co ho k tomu vede? Jenom ta krajina nebo lázně, průmysl, pracovní příležitost.
xxx	Také o tom uvažuji. Dost jsem zaslechl o místní kultuře, lázeňských oblastech a krásné přírodě.	xxx

xxx	A myslíš na město nebo na vesnici? Ve městě budeš mít více příležitostí, ale na vesnici klid.	xxx
xxx	Hledám práci, proto bych si raději vybral kraje sousední.	xxx
xxx	Dobrý nápad, pokud ti nevadí určitá syrovost tohoto kraje, je to pohraničí.	Dobře si promysli, kam konkrétně.
xxx	Spíš ne, hledal jsem tu práci a je to dost problém. Za stejnou práci u nás dostanu o dost víc.	xxx

Karlovy Vary studenti

, že je to tam moc hezké, mají zajímavou historii a hlavně si myslím, že tady budu mít větší klid než v ruchu velkoměsta, Je to super místo na založení rodiny.	A proč bys to dělal? Však tam nic není. Tam jsou jenom lázně.	
Vidím to jako dobrou příležitost, vidím naději v tom kraji bydlet.	To zní jako velice zajímavý nápad, ale má to své ale. Jestli budeš mít kde bydlet , kde pracovat atd. Tak se také přestěhujeme.	Jestli je to člověk upřímný, tak řekne i to, co si myslí.
… že najde uplatnění ve velkých zahraničních firmách, které tu mají pobočky v KV a že to město působí na pohled hezky.	Hele nevím, poslední roky vidím, že KV kraj je v podstatě na úpadku, není tam moc uplatnění, je tam nízká průměrná mzda a práce se i tak hledá těžko.	… že KV kraj je asi nejhorší kraj, do kterého se přestěhovat.
xxx	Mě napadlo, že bych se přestěhoval někam blízko Prahy. Jestli chceš do KV, tak záleží, jakou prac. pozici bys chtěl vykonávat?	Myslím si, že máš na výběr z mnoha lepších míst, ale jestli se ti v KV líbí, tak proč ne?
… že najde snadno práci, bude bydlet v krásném levném bytě. Myslí si, jak jsou K. Vary krásné město bez problémů.	Hele a nechceš si to ještě rozmyslet, zjistit si o tomto kraji trochu víc?	… že se svojí školou nenajde práci a bude dělat něco, co ho nebaví za minimální plat. Bude platit měsíčně ,moc peněz za byt, který je podprůměrný.

Třeba tu nebudou nejlepší pracovní posty nebo nejlépe placené pozice, ale na druhou stranu je to opravdu hezké a útulné město, ty Karlovy Vary.	Hele zrovna nad tímto krajem jsem moc neuvažoval, přece jen je tam málo pracovních míst, které dobře platí a přijde mi, že v těch větších městech budu mít snazší život jak s prací, tak s dostupností.	Spousty hezkých míst, ale nevyplatí se mi to.
Budu mít klid - Karlovy Vary jsou klidným místem Budu žít v krásném prostředí plném zeleně a krásných historických budov. I díky lázeňskému zaměření je kolem spousta nápadů na procházky a únik do ničím nerušeného klidu.	Tak to je super, jen je asi třeba si to promyslet.	V Karlovarském kraji nelze nalézt některá zaměstnání v dostatečné míře a prestiži Zároveň je tu někdy až moc klid - nic extra se tu neděje. Ale jestli dotyčnému jde o klid, pohodu, estetiku, je to skvělá volba pro dotyčného.
… že je to skvělej nápad, protože nevidí tu realitu jako z pozice občana, který tam žije.	No je to určitě krásné město s bohatou historií, ale už ztrácí svůj půvab a podle mě abys nezaostal a nerozvíjel se, měl bys jít spíš jinam, kde je toho víc.	Určitě ne.
Mám rád lesy a klid.	Myslím si, že by se našla lepší místa na bydlení, ale záleží na tobě.	Určitě v celé ČR jsou lepší města, která mají větší budoucnost.
Nemám rád velkoměsta a volím radši klidnější města s méně obyvateli.	Hele, za mě to není dobrý nápad. Je to nejzaostalejší kraj v ČR, ale pokud máš rád přírodu, tak by to asi nebylo nejhorší.	No, statistiky mluví jasně, já v tomto kraji budoucnost nevidím.
Sokolov studenti		
xxx	A máš představu kam? Víš, kde budeš pracovat?	xxx
xxx	Pokud hledáš klid a odpočinek od velikých měst jako např. Praha, klidně. Ale neočekávej široké pracovní nabídky s kvalitním platem, pokud nebudeš pracovat v Německu nebo kvalitně podnikat.	xxx
xxx	Po vysoké škole bych chtěl spíše do kraje, kde bych našel lepší finanční ohodnocení.	Ve větších městech toto najdu snadněji.

… že je to ne zrovna nejlepší nápad, ale třeba mi to doporučí.	To zní dobře, ale co bys dělal.	Tady nám je lépe.
Haha zatáčku mezi Prahou a Vídní. Brno.	To zní jako dobrá výzva. Já bych preferoval spíše jižní Moravu.	Blázen! Nejchudší kraj.
xxx	Já radši ne.	Není zde nic, co by mne jako mladého studenta zajímalo.
xxx	Není to špatný nápad. Příroda je tu hezká a jsou tu místa, která stojí za to navštívit. Ale je třeba si to promyslet kvůli tvému profesnímu uplatnění a finanční situaci. V této věci kraj pokulhává.	xxx
Nevím ale, jestli tam najdu práci.	To je fajn. Hledal sis tam už práci? Nebo máš své podnikání, které si tam přesuneš?	Doufám, že bude podnikat. Měl by. Vytvoří tím nové pracovní pozice.
xxx	Nechceš zvážit jiné kraje? Co tě sem táhne? V jiných krajích budeš mít více příležitostí, vyšší kvalitu života, vzdělání i zdravotnictví. Samozřejmě, pokud se nerozhodneš pro Ústecký kraj :-)	bydlení

3.2. KARTA 3

Dopište následující věty:

Karlovarský kraj pro mě osobně ……

……..

Lidé do Karlovarského kraje přicházejí, protože ……..

……..

Lidé z Karlovarského kraje odcházejí, protože ……

……..

Lidé v Karlovarském kraji zůstávají, protože ……

……..

Karlovarský kraj je pro mě osobně …	Lidé do Karlovarského kraje přicházejí, protože …	Lidé z Karlovarského kraje odcházejí, protože …	Lidé v Karlovarském kraji zůstávají, protože …
Cheb			
… klidné a pěkné místo k životu.	… je zde pěkná příroda a klidné žití.	… není zde uplatnění pro některé profese a odpovídající mzdy.	… dobře se jim tu žije.
… svěžej.	… život v lázeňském trojúhelníku.	… chtějí v levném kraji více peněz.	… život je pohodový.
… oblast, kterou znám nejlépe. Narodil jsem se tu, pracoval jsem celý aktivní život v KK, líbí se mi zdejší příroda.	… zde nacházejí práci a je zde klidný život.	… chtějí žít ve větších městech, kde mají příležitost: hlavně vzdělání, vyšší ocenění.	… se jim líbí zdejší život v hezkém prostředí.
… čistá krajina, vyhovuje, živ. prostředí	… ekonomika, průmysl, pohraničí.	… škola,- vzdělání, práce, finanč.	… prostředí, kultura, rekreace, práce, podnebí.
… domov.	… je toto místo poblíž hranic (příležitosti k práci v zahraničí).	… je zde málo pracovních míst, nedostateční oceněná / placená práce.	
KV dospělí			
…je zanedbaný.	… tu mohou žít v klidu.	… tu nejsou takové možnosti a příležitosti jako někde jinde.	… nemohou kvůli finančním záležitostem. Líbí se jim zde.
… jediné místo, kde dokážu žít.	… chtějí být v přírodě a na místě, kde je klid.	… zjistí, že většinou mimo KV mají lepší kariérní podmínky.	… jsou patrioti nebo nemají prostředky pro změnu bydliště.
… se srdeční záležitost založená na dětství, nyní je těžké se zde udržet. Za prací dojíždím mimo KV kraj.	…je to zdravý krásný kraj z hlediska přírody a prostředí a umí (jednotlivě) pro sebe najít cestu vlastního finančního zabezpečení.	… mají problémy s prací.	… se naučili dojíždět za prací, ať už do Německa či jinam nebo se vrátili na důchod.
… střed turistického a historicky zajímavého kraje	… šance dobrého výdělku, turistika, historická atd.	… nedostatek pracovního uplatnění + bydlen, zal. rodiny.	… podle věku.

… znamená rodný kraj.	… se jim líbí architektura, blízkost přírody, mají raději menší klidnější města a mají úspory.	… jsou to většinou patrioti, kteří město milují, je tu zatím čistá příroda, nemají jinou možnost.	
… je srdeční záležitost, narodila jsem se tu, líbí se mi architektura města, okolní příroda.	… např. studují obory na střed. školách, dospělí krátkodobě na léčení, trvale téměř nikdo.	… nenajdou prac. uplatnění za odpovídající mzdu, bydlení.	… se t narodili, mají zde rodinu, přátele, rádi jezdí do přírody.

Sokolov dospělí

… domov.	… hledají nový domov, příležitosti.	… se jim tady nedaří.	… jsou patrioti, líbí se jim tady, mají tady kořeny.
… je vyhovující pro ně ve většině ohledech.	… rodina.	… práce, škola.	…práce, rodina.
… je krásný, památkami plný, s čistou přírodou.	… tu najdou partnera nebo práci, kterou jinde nenajdou.	… zde není mnoho VŠ, dostupné bydlení (i nájem), menší plat.	… tu žijí generace, líbí se jim příroda, mají tu jiné soc. vazby, není jak najít práci jinde, bojí se odstěhovat jinam.
… domovem a místem které mám rád.	… mají rádi klid a líbí se jim to prostředí.	… mají vidinu lepší práce a soc. zajištění jinde.	… zde mají rodinu a přátele.
srdeční záležitost.	… je tento kraj něčím oslovil.	… je zde méně příležitostí.	… se zde cítí dobře.

Karlovy Vary - studenti

… je rodný, nejoblíbenější.	… chtějí dávky, vidí potenciál v developerství a cestovním ruchu.	…je zastaralý, málo peněz.	… mají zde rodinu, mají vizi, vidí potenciál.
… má nevyužitý potenciál.	… zde odpočívají a můžou vidět krásnou architekturu nebo v zimě navštívit Krušné hory.	… zde není pro ně budoucnost nebo prostor pro rozvoj.	… zde nacházejí nějaký typ komfortu.
… je dostačující kraj k žití.	… je to lázeňské město.	… jsou zde nízké platy.	… zde mají rodinu nebo nechtějí zkusit nový kraj.
… kraj, kde jsem se narodil.	… za rodinou.	… zde není práce, školy,. Lidé z jiných krajů si o nás myslí, že jsme hloupí.	se zde narodili, mají tady rodiny a nešli studovat.

		Lidé odcházejí, protože zde nenajdou uplatnění.	
… není dobrým městem pro rozvoj.	… se jim líbí estetika města.	… nemají uplatnění, nemají zde vysokou školu, která by je zajímala.	… tu mají rodinu nebo po rodině dědí a nemusí kupovat dům nebo byt jinde.
… pro mě krásné místo, do kterého se vždy rád vracím.	… je tu atraktivní flora a také turismus.	… je nedostatek atraktivních povolání + platů+ není VŠ.	… tu jsou část života a zvykli si na ten klid a tu krásu.
… je místem, kde jsem ráda a je mým domovem.	… hledají hezké místo pro klidný život.	… zde není dostatek prac. Příležitostí a dostatečná prestiž.	… nechtějí změny, zvykli si a mají "své jisté".
… jenom území, kde mám známý a rodinu, to je jediná věc, která mě tady drží.	… si myslí, že to je město jako každé jiné, ale je tam velký rozdíl.	… malý plat, malá populace, špatné zaměstnání; zahraničí má celkově obrovský potenciál.	xxx
… není budoucností.	… chtějí zrelaxovat a užít si trochu času mimo velkoměsto.	… tu není vysoká škola a jsou tu nízké platy.	… mají rádi klidný život a neradi vycházejí z komfortní zóny.
… je bez budoucnosti.	… je tu bohatá kultura, hezká příroda.	… jsou tu nízké platy a málo možností.	… si v něm našli komfort a nepotřebují změnu.
Sokolov - studenti			
… srdeční záležitost.	… hledají klid.	… práce	xxx
… krásné místo plné přírody, ale špatné místo pro dobré uplatnění v práci.	… chtějí klid a vědí, že se dokážou uplatnit i v Karlovarském kraji.	… vědí, že se za stejnou práci lépe uplatní za lepší finanční obnos.	… jsou spokojeni se svým platem nebo nemají na výběr.
… znamená hodně. Vyrůstal jsem tu celý život a moc se mi nechce odcházet.	… jim asi nic jiného nezbývá nebo mají konkrétní pracovní nabídku.	… tu není bezpečno tolik, počasí za tolik nestojí, práce málo platí a služby pokulhávají.	…jsou zvyklí tu žít a nemají takové ambice, aby museli nutně zdrhat.
… má krásnou přírodu, ale méně příležitostí pro mladé.	… se jim líbí příroda a hranice s Německem.	… nemají prac. přílež. nebo tu nemají školu.	… tu mají rodinu nebo již něco vybudovaného.
… znamená domov.	… se jdou léčit do lázní.	… zde nejsou příležitosti.	… mají své osobní filosof.

… je hezkým místem s nabídkou sportu, ale obavy z finančního a pracovního prostředí.	… tu mají rodinu a zařízenou stálou práci.	… finance a práce.	… tu mohou mít prodinu, přírodu a bojí se změny (mají rádi svůj stereotyp).
… je místem, kde se dá skvěle podnikat, dobře pracovat a dobře sportovat.	… hledají klid.	… hledají práci s vysokým příjmem.	… se usadili s rodinou.
… hezká příroda, sportovní vyžití, pamětihodnosti. Mimo to chci co nejdříve pryč.	… vidí díru na trhu (doktoři), menší konkurence.	… chtějí mít větší příležitosti a život.	… je tu drží okolnosti, rodina nebo nemají příležitost jít pryč.
… nemá budoucnost.	… zde hledají léčbu v lázeňském průmyslu.	… tu nejsou pracovní příležitosti.	… je jim to tu blízké.

3.3. KARTA 4

Z následujících návrhů, jak pozdvihnout úroveň kraje, zakroužkujte dva nejdůležitější náměty a zakřížkujte jeden nejméně důležitý.

Budovat sociální zařízení a rozvíjet služby v souvislosti s postupným stárnutím obyvatel.

Postavit kvalitní a dostupné byty společně s vybaveností pro kvalitní život v esteticky pojatém prostředí (školy a školky, zdravotnická zařízení, komunitní centra, vybavení pro volný čas včetně využití rekultivovaného území např. pro vodní rekreaci, outdoorové sporty, cestovní ruch atd.)

Přilákat výrobu s vyšší přidanou hodnotou (high-tech, znalostní ekonomika).

Rozšířit nabídku pracovních příležitostí.

Rozvíjet cestovní ruch a služby pro turisty.

Založit vysokou školu s návazností na uplatnění absolventů v místě.

Zaměřit se hlavně na začlenění dětí a lidí z vyloučených lokalit.

Zlepšit a zrychlit dopravní dostupnost uvnitř regionu i do okolních regionů (dopravní a technická infrastruktura).

3.4. KARTA 5

Co plánujete do budoucna vy osobně? Jak se zachováte? Co uděláte?

Na číselné ose od 1 do 7 prosím zakroužkujte to číslo, které nejlépe vystihuje váš osobní postoj, zda do budoucna v Karlovarském kraji zůstat nebo se odstěhovat.

Rozhodně zůstat						Rozhodně se odstěhovat
1	2	3	4	5	6	7

Napište hlavní důvod svého rozhodnutí:

……

……

Cheb

1 2 3 4 5 6 7

Líbí se mi tu dobře se mi tu žije.

1 2 3 4 5 6 7

Jsem tu doma, spokojen s životem.

1 2 3 4 5 6 7

Rozšíření zemědělství, potravy. (= osobní plán do budoucna.)

1 2 3 4 5 6 7

Neznám lepší místo k bydlení - žití.

1 2 3 4 5 6 7

Práce

1 2 3 4 5 6 7

Zatím tu mám vše, co potřebuji. Až to tak nebude, budu nucena odejít.

Karlovy Vary - dospělí

1 2 3 4 5 6 7

Žiju zde celý život a tudíž mám ke KV citovou vazbu, já osobně zde naleznu uplatnění, takže není důvod.

1 2 3 4 5 6 7

Kvůli potřebě začít živit rodinu a nemám příležitost zvýšit příjem.

1 2 3 4 5 6 7

Nevidím zde budoucnost.

1 2 3 4 5 6 7

Není jistota zabydlení a zapracování v K. Varech.

1 2 3 4 5 6 7

Je to můj rodný kraj. Silná vazba.

1 2 3 4 5 6 7

Syn s rodinou. KV - rodné město.

Sokolov - dospělí

1 2 3 4 5 6 7

Mám tu kořeny, rodinu, firmu, kamarády.

1 2 3 4 5 6 7

Nesjpíše zůstat, ale jsem vždy otevřen všem možnostem.

1 2 3 4 5 6 7

Žije zde moje rodina po generace. Snad na stáří bych chtěla někam více k přírodě, dostupné město (lékaři atd.) anebo když vyhraju miliony, tak cestovat.

1 2 3 4 5 6 7

Rodina, přátelé, podmínky.

1 2 3 4 5 6 7

Práce, bydlení, aktivity, do kterých jsem zapojená.

Karlovy Vary - studenti

1 2 3 4 5 6 7

Chci zkusit různé oblasti v mém možná budoucím povolání, chci být jedna z těch, co jsem ta "bohatá" Vanesa ze světa zpátky.

1 2 3 4 5 6 7

Nevidím zde pro sebe budoucnost, místo pro rozvoj, naplnění sociálního potenciálu.

1 2 3 4 5 6 7

Poznat nové lidi, nové příležitosti.

1 2 3 4 5 6 7

Vždy jsem se chtěla odstěhovat na Moravu, protože to tam mám velice ráda, a mám tam rodinu. Ale KV mám moc ráda.

1 2 3 4 5 6 7

Nemám zde se svojí školou uplatnění.

1 2 3 4 5 6 7

Tento kraj a konkrétně K. Vary mám moc rád, je tu krásně, životní úroveň je taky slušná a kořeny z vyrůstání mě sem taky tahají.

1 2 3 4 5 6 7

Mám tohle místo moc ráda a je pro mě místem, klidu, ale nikdy člověk neví, kam ho život zavane.

1 2 3 4 5 6 7

7 jsem nedal kvůli rodině a zázemí, jinak bych se nebál jít jinam, spíš bych se bál zůstat ve Varech.

1 2 3 4 5 6 7

Není vysoká škola, špatný prac. trh.

Sokolov - studenti

1 2 3 4 5 6 7

Špatné finanční ohodnocení.

1 2 3 4 5 6 7

Myslím, že jsou zde dobré podmínky pro začátek života, ale do budoucna ne.

1 2 3 4 5 6 7

Moc bych si přál tady zůstat. Jde o to, jestli se moje vystudované vzdělání bude rovnat platu odpovídající práci.

1 2 3 4 5 6 7

Mám to tu rád. Radši bych zůstal, ale bojím se, že tu neseženu práci.

1 2 3 4 5 6 7

Protože mě láká Brno.

1 2 3 4 5 6 7

Zájem o cestování a poznávání.

1 2 3 4 5 6 7

Závisí to na bydlení a pracovní příležitosti, zájem poznání (nestagnovat na jednom místě).

1 2 3 4 5 6 7

Chci zůstat, kde jsem vyrůstal, ale když se naskytne lepší příležitost, tak odejdu.

1 2 3 4 5 6 7

V hl. městě je pro mé budoucí směřování vysoké uplatnění a příležitosti (humanitní obory, vědy).